

**Πανεπιστήμιο
Θεσσαλίας**

Τμήμα Ιατρικής

Μεταπτυχιακό: Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

Διπλωματική εργασία

**«Ο Ρόλος της αλτρουιστικής συμπεριφοράς, της ενσυναίσθησης και
της πνευματικότητας στην εθελοντική αιμοδοσία»**

Δεμέστιχα Μαρία

Νοσηλεύτρια ΤΕ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Μαλλιαρού Μαρία Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Κοτρώτσιου Ευαγγέλια Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Γκούβα Μαίρη Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ακαδημαϊκό Έτος 2019-2020

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	5
Abstract	7
Εισαγωγή.....	9
Γενικό Μέρος: Βιβλιογραφική ανασκόπηση	11
Κεφάλαιο 1 ^ο : Η φύση και ο ορισμός της αιμοδοσίας.....	11
1.1. Ορισμός-εννοιολογική προσέγγιση της αιμοδοσίας και πως πραγματοποιείται ...	11
1.2. Η σημασία της αιμοδοσίας.....	12
1.3. Η ιστορία της αιμοδοσίας.....	13
1.4. Φορείς αιμοδοσίας και τρόπος διεξαγωγής της αιμοδοσίας στην Ελλάδα	15
1.4.1 Το Εθνικό Κέντρο Αιμοδοσίας (Ε.ΚΕ.Α.)	15
1.4.2. Εθνικό Κέντρο Παρασκευής Παραγώγων Αίματος «ΗΛΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ»	15
1.4.3. Κέντρα Αίματος.....	16
1.4.4. Νοσοκομειακές Υπηρεσίες Αιμοδοσίας.....	16
1.4.5. Συντήρηση αίματος σε ιδιωτικές κλινικές	16
Κεφάλαιο 2 ^ο : Εθελοντική αιμοδοσία.....	17
2.1. Τι είναι η εθελοντική αιμοδοσία	17
2.2. Κατηγορίες αιμοδοτών	18
2.3. Τα κίνητρα των αιμοδοτών και οι παράγοντες που τους αποθαρρύνουν-έρευνες που έχουν διεξαχθεί	19
Κεφάλαιο 3ο: Ορισμός - εννοιολογική προσέγγιση της αλτρουιστικής συμπεριφοράς, της ενσυναίσθησης και της πνευματικότητας και η σχέση τους με τον εθελοντισμό και την εθελοντική αιμοδοσία – έρευνες που έχουν διεξαχθεί	21
3.1. Εννοιολογική προσέγγιση της αλτρουιστικής συμπεριφοράς και η σχέση της με τον εθελοντισμό	21
3.2. Ο ρόλος της αλτρουιστικής συμπεριφοράς στην εθελοντική αιμοδοσία-έρευνες που έχουν διεξαχθεί.....	22
3.3. Εννοιολογική προσέγγιση της ενσυναίσθησης και η σχέση της με τον εθελοντισμό ..	24
3.4. Ο ρόλος της ενσυναίσθησης στην εθελοντική αιμοδοσία-έρευνες που έχουν διεξαχθεί	25
3.5. Εννοιολογική προσέγγιση της πνευματικότητας και η σχέση της με τον εθελοντισμό	27
3.6. Ο ρόλος της πνευματικότητας στην εθελοντική αιμοδοσία-έρευνες που έχουν διεξαχθεί	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο :ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	29
4.1 Μεθοδολογία Έρευνας.....	29

4.1.1 Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα.....	29
4.1.2 Εργαλείο και διαδικασία μέτρησης.....	29
4.1.2.1 Ερωτηματολόγιο δημογραφικών, εργασιακών και αιμοληπτικών χαρακτηριστικών.....	30
4.1.2.2 Ερωτηματολόγιο Κινήτρων του αιμοδότη.....	30
4.1.2.3 Ερωτηματολόγιο εκτίμησης στάσεων ως προς την Ενσυναίσθηση.....	30
4.1.2.4 Ερωτηματολόγιο εκτίμησης στάσεων ως προς τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες.....	31
4.1.2.5 Ερωτηματολόγιο εκτίμησης στάσεων ως προς τον αλτρουισμό.....	31
4.1.2.6 Ερωτηματολόγιο εκτίμησης στάσεων ως προς τους λόγους που δωρίζει κάποιος αίμα.....	32
4.2 Στατιστική ανάλυση και περιγραφή αποτελεσμάτων.....	32
4.2.1 Ανάλυση δεδομένων.....	32
4.2.2 Περιγραφική Στατιστική.....	34
4.2.2.1 Περιγραφή Δημογραφικών και εργασιακών χαρακτηριστικών.....	34
4.2.2.2 Χαρακτηριστικά αιμοδοτών.....	36
4.2.2.3 Εκτίμηση για τις στάσεις προς τους λόγους που κάποιος δωρίζει αίμα.....	37
4.2.2.4 Εκτίμηση για τις στάσεις προς τα κίνητρα του αιμοδότη.....	39
4.2.2.5 Εκτίμηση για τις στάσεις προς την ενσυναίσθηση.....	41
4.2.2.6 Εκτίμηση για τις στάσεις προς τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες.....	43
4.2.2.7 Εκτίμηση στις στάσεις προς τον αλτρουισμό.....	45
4.3 Επαγωγική στατιστική.....	47
4.3.1 Ανάλυση κανονικότητας.....	47
4.3.2 Συσχετίσεις ερωτηματολογίων.....	48
4.3.3 Βαθμολογία εκτίμησης ως προς τα κίνητρα του αιμοδότη.....	50
4.3.4 Βαθμολογία εκτίμησης ως προς την Ενσυναίσθηση.....	52
4.3.5 Βαθμολογία εκτίμησης ως προς την Κλίμακα Καθημερινών πνευματικών εμπειριών	54
4.3.6 Βαθμολογία εκτίμησης ως προς τον Αλτρουισμό.....	56
4.4 Συζήτηση – Συμπεράσματα.....	57
4.5 Οφέλη, περιορισμοί και μελλοντικές προτάσεις.....	61
4.5.1 Οφέλη και περιορισμοί.....	61
4.5.2 Προτάσεις για περαιτέρω διερεύνηση.....	62
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	64

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Επιθυμώ να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου σε όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνηση της συγκεκριμένης μεταπτυχιακής διατριβής. Ιδιαίτερα, θέλω να ευχαριστήσω την επιβλέποντα καθηγήτρια μου, Μαλλιαρού Μαρία αναπληρώτρια καθηγήτρια Νοσηλευτικής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας για τη χρήσιμη καθοδήγησή της, αλλά κυρίως για την υπομονή, την υποστήριξη και τις πολύτιμες συμβουλές σε όλη τη διάρκεια πραγμάτωσης αυτής της εργασίας. Επίσης, ευχαριστώ θερμά όλους εκείνους που με προθυμία και ειλικρίνεια δέχτηκαν να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ομαλή διεξαγωγή της έρευνας. Επιπλέον, δε θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω και τα μέλη της επιτροπής που αξιολόγησαν την παρούσα εργασία. Τέλος, ευχαριστώ από καρδιάς την οικογένειά μου, που με βοήθησε να ολοκληρώσω τον στόχο μου με συνεχή συμπαράσταση και κατανόηση.

Περίληψη

Εισαγωγή: Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία έχει ως αντικείμενο τη διερεύνηση του ρόλου της αλτρουιστικής συμπεριφοράς, της ενσυναίσθησης και της πνευματικότητας στην εθελοντική αιμοδοσία.

Σκοπός: σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ποσοτική διερεύνηση των απόψεων και των αντιλήψεων των εθελοντών αιμοδοτών αναφορικά με τους παράγοντες που τους ωθούν να δωρίσουν το αίμα τους.

Μεθοδολογία: Πρόκειται για συγχρονική ερευνητική μελέτη σε 116 εθελοντές αιμοδότες, στην Αιμοδοσία του Γενικού Νοσοκομείου της Λάρισας η οποία διενεργήθηκε το 2020 με δειγματοληψία ευκολίας. Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από έξι τμήματα: α) ερωτηματολόγιο δημογραφικών χαρακτηριστικών, β) ερωτηματολόγιο που μετρά τα κίνητρα ενός αιμοδότη, γ) ερωτηματολόγιο μέτρησης της ενσυναίσθησης των ερωτηθέντων, δ) ερωτηματολόγιο που μετρά τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες, ε) ερωτηματολόγιο μέτρησης του αλτρουισμού των ερωτηθέντων και στ) οι λόγοι που δίνει κάποιος αίμα. Η εσωτερική αξιοπιστία των ερωτηματολογίων ελέγχθηκε με τη χρήση του συντελεστή Cronbach's – Alpha. Το επίπεδο σημαντικότητας διαμορφώθηκε σε 5%. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το IBM SPSS Statistics 25.0.

Αποτελέσματα: Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των κινήτρων του αιμοδότη, της εκπαίδευσης και του τύπου κατοικίας. Οι μεταπτυχιακοί/ διδακτορικοί εμφανίζουν υψηλότερη μέση τιμή κινήτρων 49,4 και T.A. = 5,1, συγκριτικά με τους απόφοιτους δημοτικού, όπου η M.T. 43,0 και T.A. = 0,0, καθώς και η κάτοικοι της πόλης έχουν M.T. 49 με T.A. = 6,5 σε αντίθεση με του χωριού με M.T. 46,5 και T.A. = 4,3. Προκύπτει αρνητική συσχέτιση μεταξύ των κινήτρων του αιμοδότη, της κλίμακας καθημερινών πνευματικών εμπειριών και του αλτρουισμού. Θετικά σχετίζονται οι στάσεις ως προς το την κλίμακα καθημερινών πνευματικών εμπειριών με την ενσυναίσθηση και τον αλτρουισμό τους με M.T. 33,1 και T.A. = 6,5. Αρνητική συσχέτιση υπάρχει μεταξύ της κλίμακας αλτρουισμού με αυτή της ενσυναίσθησης. Αποτυπώθηκε μόνο μία σημαντική θετική συσχέτιση, όσον αφορά τα κίνητρα των αιμοδοτών και της ενσυναίσθησης αυτών. Βρέθηκε στατιστικά σημαντική σχέση, μεταξύ βαθμολογίας ποιότητας επαγγελματικής ζωής, εκπαίδευσης και τύπου κατοικίας. Η πόλη έχει υψηλότερη βαθμολογία, συγκριτικά με το χωριό (M.T. = 25,5 και T.A. = 2,3 έναντι M.T. = 23,6 και T.A. = 3,4). Δεν αποτυπώθηκε καμία σημαντική διάφορα στη βαθμολογία των κινήτρων του αιμοδότη με τα υπόλοιπα δημογραφικά. Σύμφωνα με τη διμεταβλητή ανάλυση προκύπτει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της συνολικής βαθμολογίας των στάσεων ως προς τους παράγοντες οικογενειακή κατάσταση και απασχόληση. Οι έγγαμοι έχουν υψηλότερη

βαθμολογία, συγκριτικά με τους διαζευγμένους (Μ.Τ. = 34,0 και Τ.Α. = 6,7 έναντι Μ.Τ. = 27,3 και Τ.Α. = 8,5). Η ηλικία, επίσης έχει θετική συσχέτιση, αλλά όχι στατιστικά σημαντική. Προκύπτει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της συνολικής βαθμολογίας των στάσεων ως προς τους παράγοντες φύλο, αριθμός παιδιών, ηλικία και ηλικία πρώτης αιμοδοσίας. Οι άνδρες έχουν υψηλότερη βαθμολογία, συγκριτικά με τους γυναίκες (Μ.Τ. = 53,4 και Τ.Α. = 18,5 έναντι Μ.Τ. = 45,3 και Τ.Α. = 15,6), Προκύπτει στατιστικά σημαντική σχέση, μεταξύ της συνολικής βαθμολογίας των στάσεων ως προς τον παράγοντα τμήμα τόπος κατοικίας. Η πόλη έχει υψηλότερη βαθμολογία, συγκριτικά με το χωριό (Μ.Τ. = 25,5 και Τ.Α. = 2,3 έναντι Μ.Τ. = 23,6 και Τ.Α. = 3,4), Το φύλο, η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, η οικογενειακή κατάσταση, ο αριθμός των παιδιών και τα λοιπά δημογραφικά στοιχεία δεν αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη στάση έναντι του αλτρουισμού.

Συμπεράσματα: Η μελέτη κατέδειξε τα υψηλά επίπεδα δέσμευσης των αιμοδοτών για την εθελοντική αιμοδοσία καθώς και έντονα αισθήματα αλτρουισμού. Η προσφορά τους βασίζεται στο ανιδιοτελές αίσθημα.

Λέξεις Κλειδιά: αλτρουισμός, ενσυναίσθηση, πνευματικότητα, εθελοντική αιμοδοσία

Abstract

Introduction: The present postgraduate thesis aims to investigate the role of altruistic behavior, empathy and spirituality in voluntary blood donation.

Purpose: the purpose of this paper is to quantitatively investigate the views and perceptions of volunteer blood donors regarding the factors that push them to donate their blood.

Methodology: This is a contemporary research study of 116 volunteer blood donors, in the Blood Donation of the General Hospital of Larissa, which was performed in 2020 with a sample of convenience. The questionnaire consisted of six sections: a) demographic questionnaire, b) a questionnaire that measures a blood donor's motivation, c) a questionnaire measuring the empathy of the respondents, d) a questionnaire that measures the daily spiritual experiences of the respondents, e) a measurement questionnaire and f) the reasons why someone donates blood. The internal reliability of the questionnaires was checked using the Cronbach's-Alpha coefficient. The level of importance was set at 5%. Data analysis was performed with IBM SPSS Statistics 25.0.

Results: The results of the research show that there is a statistically significant relationship between the motivations of the blood donor, the education and the place of residence. Postgraduate / doctoral students show a higher average incentive price of 49.4 and T.A. = 5.1, compared to primary school graduates, where M.T. 43.0 and T.A. = 0.0, as well as the residents of the city have M.T. 49 with T.A. = 6.5 in contrast to the village with M.T. 46.5 and T.A. = 4.3. There is a negative correlation between the motivator's motivations, the scale of daily spiritual experiences and altruism. Attitudes are positively related to the scale of daily spiritual experiences with their empathy and altruism with M.T. 33.1 and T.A. = 6.5. There is a negative correlation between the altruism scale and that of empathy. Only a significant positive correlation was recorded regarding the motivations of the blood donors and their empathy. A statistically significant relationship was found between the quality of professional life, education and place of residence. The city has a higher score compared to the village (M.T. = 25.5 and T.A. = 2.3 versus M.T. = 23.6 and T.A. = 3.4). No significant differences were observed in the score of the blood donor's incentives with the rest of the demographics. According to the variable analysis, there is a statistically significant relationship between the overall score of the attitudes towards the factors of marital status and employment. Married people have a higher score than divorced people (M.T. = 34.0 and T.A. = 6.7 versus M.T. = 27.3 and T.A. = 8.5). Age also has a positive correlation, but not statistically significant. There is a statistically significant relationship between the overall score of attitudes towards gender factors, number of children, age and age of first blood donation. Men have a higher

score than women (M.T. = 53.4 and TA = 18.5 versus M.T. = 45.3 and T.A. = 15.6), which results in a statistically significant relationship. between the total score of the stops in relation to the factor section place of residence. The city has a higher score, compared to the village (M.T. = 25.5 and TA = 2.3 versus M.T. = 23.6 and T.A. = 3.4), Gender, age , education level, marital status, number of children and other demographics are not important factors influencing attitudes towards altruism.

Conclusions: The study demonstrated the high levels of binding of blood donors for voluntary blood donation as well as strong feelings of altruism. Their offer is based on a selfless feeling.

Keywords: altruism, empathy, spirituality, voluntary blood donation

Εισαγωγή

Το αίμα μπορεί να σώσει εκατομμύρια ζωές. Η μετάγγιση αυτού και των παραγώγων του απαιτείται σε πολλές ιατρικές και χειρουργικές καταστάσεις, όπως χειρουργικές επεμβάσεις και επείγοντα περιστατικά, επιπλοκές σχετιζόμενες με την εγκυμοσύνη, όπως σοβαρή αναιμία και αιμορραγία μετά τον τοκετό, ενώ είναι απολύτως απαραίτητη και για τα άτομα εκείνα με διαταραχές, όπως η δρεπανοκυτταρική αναιμία, η θαλασσαιμία και η αιμορροφιλία που απαιτούν συχνές μεταγγίσεις αίματος.^[1]

Η συλλογή αίματος από εθελοντές δότες προερχόμενους από πληθυσμούς χαμηλού κινδύνου αποτελεί σημαντικό μέτρο για την κατοχύρωση της ασφάλειας, της διαθεσιμότητας και της ποιότητας της μετάγγισης αίματος. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, μάλιστα, υιοθέτησε μία πολιτική με στόχο την προμήθεια αίματος κατά 100% από εθελοντές δότες μέχρι το έτος 2020. Εντούτοις, οι περισσότερες μελέτες που διεξήχθησαν για την αξιολόγηση των πρακτικών αιμοδοσίας έδειξαν ότι το επίπεδο της εθελοντικής δωρεάς αίματος μεταξύ των ανθρώπων είναι ακόμη πολύ μικρό.^[1]

Η σημασία της διερεύνησης της ψυχολογίας και των κινήτρων των αιμοδοτών έχει γίνει αντιληπτή στις αναπτυγμένες χώρες. Η εύρεση, ιδιαιτέρως, των κινήτρων που επηρεάζουν τη δωρεά αίματος και τη στρατολόγηση ασφαλών και χαμηλού κινδύνου δωρητών συνιστά μία πρόκληση διεθνώς. Ορισμένοι συγγραφείς επισημαίνουν τη σημασία ικανοποίησης μέρους των κοινωνικοοικονομικών αναγκών των δοτών. Στους δωρητές προσφέρονται πολλές φορές κίνητρα που σχετίζονται με την υγεία, όπως οι δωρεάν ιατρικές εξετάσεις, η άδεια που τους δίνει η υπηρεσία τους δίνοντας αίμα, αλλά και οικονομικά κίνητρα, συμπεριλαμβανομένων των εισιτηρίων για διάφορες εκδηλώσεις, ή και τα λαχεία. Η εκπαίδευση θεωρείται, επίσης, ένας παράγοντας που επηρεάζει με θετικό τρόπο τη στάση στη δωρεά αίματος. Η ικανοποίηση των δωρητών αίματος ιδίως όσον αφορά τον χρόνο και τον τόπο, στον οποίο διεξάγεται η δωρεά βρέθηκε ότι, επίσης, τους επηρεάζει θετικά. Ωστόσο, πέρα από τις κοινωνικοοικονομικές ανάγκες, μία σειρά κοινωνικό-δημογραφικών, οργανωτικών και ψυχολογικών παραγόντων μπορεί, εξίσου, να επηρεάσει την προθυμία των ανθρώπων να γίνουν δωρητές αίματος. Εν κατακλείδι, η απόφαση για τη δωρεά αίματος μπορεί να επηρεαστεί και από παράγοντες, όπως ο αλτρουισμός, η ενσυναίσθηση, η θρησκευτικότητα, η πνευματικότητα, καθώς και η πίεση που ασκείται από τον κοινωνικό περίγυρο.^[2]

Η μελέτη του φαινομένου της εθελοντικής αιμοδοσίας, και ιδιαίτερα του τρόπου, με τον οποίο η αλτρουιστική συμπεριφορά, η ενσυναίσθηση και η πνευματικότητα την επηρεάζουν, είναι απολύτως αναγκαία για το σχεδιασμό και την αναδιαμόρφωση των σχετικών με την εθελοντική αιμοδοσία πολιτικών που εφαρμόζονται στη χώρα μας. Συνεπώς,

η μελέτη αυτή στόχευσε στην αύξηση της επιστημονικής γνώσης αναφορικά με το ζήτημα της εθελοντικής αιμοδοσίας τόσο στη χώρα μας, όσο και διεθνώς.

Η αιμοδοσία μπορεί να περιγραφεί ως προκοινωνική συμπεριφορά και οι εθελοντές αιμοδότες συχνά αναφέρουν προκοινωνικούς λόγους, όπως ο αλτρουισμός, η ενσυναίσθηση, ή η πνευματικότητα, οι οποίοι, κατά κύριο λόγο, τους ωθούν να προχωρήσουν στη δωρεά αίματος. Μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης προέκυψε ότι τόσο στη χώρα μας, όσο και διεθνώς, δεν έχουν αξιολογηθεί ποσοτικά αυτά τα χαρακτηριστικά στους δότες ούτε και έχει διερευνηθεί πώς σχετίζονται με τη συχνότητα των δωρεών. Επιπλέον, στην πλειοψηφία των ερευνών τα εν λόγω χαρακτηριστικά των δοτών δεν εξετάζονται μόνα τους, αλλά σε συνδυασμό και με άλλα, ενώ, τέλος, αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι στις περισσότερες μελέτες οι όροι πνευματικότητα και θρησκευτικότητα χρησιμοποιούνται ως ταυτόσημοι και δεν πραγματοποιείται διάκριση μεταξύ τους. Συνεπώς, αυτό το κενό αποσκοπεί να καλύψει η συγκεκριμένη ερευνητική προσπάθεια.

Προκειμένου να βελτιωθεί και να οργανωθεί όσο το δυνατόν καλύτερα η προσέλκυση νέων αιμοδοτών και η διατήρηση όσων έχουν ήδη προσφέρει αίμα έστω και μία φορά στη ζωή τους, κρίνεται αναγκαίος ο εντοπισμός των αναγκών των αιμοδοτών και της στάσης τους απέναντι στην αιμοδοσία και τις υπηρεσίες περίθαλψης. Επομένως, οι γνώσεις, οι στάσεις και οι απόψεις των αιμοδοτών, καθώς και τα κίνητρα που τους ωθούν να δωρίσουν αίμα χωρίς αμοιβή, αποτελούν παράγοντες προς εξέταση, μεγάλου ενδιαφέροντος αναφορικά πάντοτε με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά που, πιθανότατα, να επηρεάζουν ή να διαφοροποιούν τα παραπάνω.

Πιο συγκεκριμένα, σκοπός της παρούσης εργασίας ορίζεται η διερεύνηση του ρόλου που διαδραματίζει η αλτρουιστική συμπεριφορά, η ενσυναίσθηση, καθώς και η πνευματικότητα στην απόφαση κάποιου να καταστεί εθελοντής αιμοδότης. Ειδικότερος στόχος της εργασίας είναι η μελέτη της συσχέτισης όλων των παραπάνω χαρακτηριστικών σε σχέση με τα κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά του αιμοδότη.

Τέλος, μέσα από την μελέτη αυτή αναδεικνύεται η σημασία του εθελοντισμού και της προώθησης της εθελοντικής αιμοδοσίας ως προτεραιότητα μέγιστης σημασίας, προκειμένου να καταστούν όλες οι χώρες αυτάρκειες σε αίμα. Ταυτόχρονα, επισημαίνεται και το πρόβλημα εξεύρεσης και συλλογής αίματος, δεδομένου ότι αυτό διατίθεται δωρεάν και αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προσφορές στον συνάνθρωπο.

Γενικό Μέρος: Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Κεφάλαιο 1ο: Η φύση και ο ορισμός της αιμοδοσίας

1.1. Ορισμός-ενοιολογική προσέγγιση της αιμοδοσίας και πως πραγματοποιείται

Το αίμα καθίσταται απαραίτητο για αρκετές θεραπείες και χειρουργικές επεμβάσεις και εξακολουθεί να αποτελεί ένα περιορισμένο κοινωνικό αγαθό. Η ανάγκη για αίμα είναι περίπου δέκα εκατομμύρια μονάδες ετησίως στις ΗΠΑ, 2,1 εκατομμύρια στην Ιταλία και 2 στην Τουρκία. Εντούτοις, οι άνθρωποι εξακολουθούν, ακόμη και στις μέρες μας, να πεθαίνουν σε ορισμένες χώρες λόγω ανεπαρκούς προμήθειας αίματος και παραγώγων. Ως εκ τούτου, η αιμοδοσία διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο στα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης, στοχεύοντας στην εξασφάλιση επαρκούς διαθεσιμότητας αίματος για την κάλυψη της ζήτησης και τη διάσωση των ανθρώπινων ζωών. Στις Δυτικές χώρες, το αίμα, συνήθως, συλλέγεται από τους εθελοντές, δηλαδή, τα άτομα εκείνα που δίνουν το αίμα τους οικειοθελώς και χωρίς να αμείβονται για αυτό. Το αίμα ταξινομείται σε ομάδες (Α και υποομάδες, Β, 0 ή ΑΒ) και με βάση τον παράγοντα Rhesus (Rh + ή Rh-), και κάθε αιμοδότης θα πρέπει να ταιριάζει με την ομάδα αίματος του ασθενή ώστε να είναι συμβατό το αίμα που λαμβάνει. Επιπλέον, επειδή μέσω του αίματος είναι δυνατή η μετάδοση νόσων, επιβάλλεται ο ποιοτικός εργαστηριακός έλεγχός του, πριν από τη χρήση.^[3]

Γενικά, υπάρχουν δύο τύποι δωρεάς. Από τη μία μεριά, έχουμε τη δωρεά ολικού αίματος, όπου το πλήρες αίμα συλλέγεται απευθείας σε ασκό αίματος και από την άλλη, έχουμε την αφαίρεση, δηλαδή, τη δωρεά των παραγώγων του αίματος που γίνεται μέσω ειδικού μηχανήματος. Το αίμα απαιτεί ιδιαίτερες προφυλάξεις για τη συλλογή και την αποθήκευση και η διάρκεια ζωής του από τη δωρεά έως τη χρήση είναι περιορισμένη (από 32 έως 42 ημέρες) και συνεπώς απαιτείται συνεχής τροφοδοσία του συστήματος. Ως εκ τούτου, μία επιτυχημένη αλυσίδα εφοδιασμού με αίμα πρέπει να ανταποκρίνεται στην καθημερινή ζήτηση αίματος και να ακολουθεί συγκεκριμένο και αυστηρό χρονικό πρόγραμμα. Εν τέλει, οι φάσεις του συστήματος αιμοδοσίας είναι τέσσερις και είναι οι ακόλουθες: αρχικά, οι αιμοδότες ελέγχονται στα κέντρα αίματος για να αξιολογηθεί εάν μπορούν να δώσουν. Εφόσον επιλεγούν, συλλέγεται το αίμα. Μόλις συγκεντρωθεί το αίμα, διενεργούνται εξετάσεις σε αυτό προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν μολυσματικές ασθένειες (διαδικασία διαλογής). Στη συνέχεια, το αίμα μεταφέρεται και αποθηκεύεται. Τα παράγωγα αίματος κατανέμονται έπειτα στα νοσοκομεία με βάση τις ανάγκες τους. Τέλος, το αίμα μεταφέρεται στους ασθενείς για μετάγγιση.^[3]

1.2. Η σημασία της αιμοδοσίας

Η εξασφάλιση μίας ασφαλούς και επαρκούς «αποθήκης» αίματος απαιτεί τη διατήρηση και, κυρίως, την ανανέωση της ήδη υπάρχουσας και ενεργού ομάδας δωρητών αίματος. Στις περισσότερες χώρες, το αίμα προσφέρεται από έναν πολύ μικρό αριθμό εθελοντών δωρητών. Στο Κεμπέκ, για παράδειγμα, μόνο το 3% του ενήλικου πληθυσμού προβαίνει, κατά μέσο όρο, σε 1,58 δωρεές ετησίως, κάτι παρόμοιο συμβαίνει και στις ΗΠΑ. Αυτοί οι αριθμοί καταδεικνύουν τη δυσκολία διατήρησης μίας επαρκούς ομάδας δωρητών που σε συνδυασμό με την ολοένα αυξανόμενη ζήτηση αίματος, αλλά και την τακτική προσθήκης νέων κριτηρίων για τη βελτίωση της ασφάλειας του αίματος, δυσχεραίνουν ακόμη περισσότερο την κατάσταση. Ωστόσο, αυτοί οι αριθμοί δείχνουν, επίσης, ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό του δυνητικά επιλέξιμου πληθυσμού δεν δίνει ενεργά αίμα και ότι υπάρχει ανάγκη να σχεδιαστούν καλύτερες στρατηγικές μάρκετινγκ για την αύξηση του συνολικού αριθμού των ατόμων που θα καταστούν δωρητές.^[4]

Το αίμα αποτελεί ένα μοναδικό δώρο που προσφέρεται από ένα υγιές άτομο σε ένα άρρωστο. Η συνεχής και αυξανόμενη ζήτηση υγιούς και ασφαλούς αίματος, έχει από καιρό στρέψει το ενδιαφέρον, παγκοσμίως, προς τους δότες. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο, το 2015, γιορτάστηκε η Παγκόσμια Ημέρα Δωρητών Αίματος με θέμα "Σας ευχαριστώ που σώσατε τη ζωή μου" προκειμένου οι δωρητές να λάβουν τα εύσημα για τις πολύτιμες δωρεές τους και, παράλληλα, να ενθαρρυνθούν, ώστε να συνεχίσουν να προσφέρουν εθελοντικά και τακτικά το αίμα τους.^[5]

Οι περισσότεροι άνθρωποι αγνοούν πόσο σημαντική είναι η δωρεά αίματος. Ορισμένοι πιστεύουν, εσφαλμένα, ότι δεν έχει πλεονεκτήματα ούτε για τους δωρητές, αλλά ούτε και για αυτούς που λαμβάνουν το αίμα τους. Οι ζωές που σώζονται χάρη στην αιμοδοσία στις μέρες μας είναι αμέτρητες. Σύμφωνα με τον Αμερικανικό Ερυθρό Σταυρό, στις Η.Π.Α. χρειάζονται καθημερινά περισσότερες από 41.000 αιμοδοσίες. Η δωρεά αίματος απορρίπτεται από μερικούς εξαιτίας της έλλειψης γνώσης, αλλά και των θρησκευτικών πεποιθήσεων, αλλά έχει θετικές επιδράσεις τόσο για τον αιμοδότη όσο και για τον ασθενή.^[6]

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Αμερικανικό περιοδικό επιδημιολογίας, διαπιστώθηκε ότι οι αιμοδότες είναι κατά 88% λιγότερο πιθανό να υποστούν καρδιακή προσβολή συγκριτικά με εκείνους που δεν κάνουν δωρεά αίματος. Επιπλέον, η δωρεά αίματος συχνά σχετίζεται με τη μείωση της πιθανότητας εμφάνισης ορισμένων τύπων καρκίνου, όπως του παχέος εντέρου, του ήπατος, του στομάχου, του πνεύμονα και του λάρυγγα. Επομένως, τα πλεονεκτήματα της δωρεάς αίματος υπερτερούν κατά πολύ των μειονεκτημάτων. Στην πραγματικότητα, η διαδικασία της δωρεάς αίματος διαρκεί περίπου 10 λεπτά, δεν απαιτεί, δηλαδή, πολύ χρόνο. Επιπλέον, όποιος θέλει να δωρίσει πρέπει να πληροί κάποιες προϋποθέσεις, όπως το να έχει συμπληρώσει τα 18έτη και να ζυγίζει τουλάχιστον 50

κιά. Τέλος, κάθε υποψήφιος αιμοδότης συμπληρώνει ένα έντυπο που λέγεται κάρτα αιμοδότη και στο οποίο καταγράφονται πληροφορίες που τον αφορούν και είναι απαραίτητες για την ταυτοποίηση και μελλοντική επικοινωνία μαζί του. Επιπλέον, λαμβάνεται ένα σύντομο ιατρικό ιστορικό από τον αιμοδότη, το οποίο αποτελεί σημαντικό κριτήριο για την επιλογή του. Επίσης, εξετάζεται ο παλμός του, η αρτηριακή πίεση και το επίπεδο αιμοσφαιρίνης. Επομένως, οι δωρητές ενημερώνονται και για τη δική τους υγεία σε πρώιμο στάδιο. Δεν υπάρχει κανένας λόγος για να μη θέλει κάποιος να δώσει το αίμα του, καθώς η διαδικασία είναι εξαιρετικά απλή και ασφαλής. Συνιστάται οι άνθρωποι να δίνουν αίμα τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο, καθώς έχει πολλά πλεονεκτήματα για την υγεία. Με τη δωρεά αίματος μπορούν να σωθούν πάρα πολλοί άνθρωποι, όχι μόνο οι ασθενείς αλλά και οι ίδιοι οι δωρητές.^[6]

1.3. Η ιστορία της αιμοδοσίας

Η αιμοδοσία και κατά επέκταση η μετάγγιση αίματος θεωρείται υπεύθυνη για ανακαλύψεις, εφευρέσεις, παρατηρήσεις και πρακτικές, οι οποίες, από την αρχαιότητα, έχουν οδηγήσει σε αξιοσημείωτη πρόοδο και αποτελεσματικές θεραπείες που στις μέρες μας θεωρούνται δεδομένες. Η πρόσφατη πρακτική της μετάγγισης δεν είναι το αποτέλεσμα της προσπάθειας ενός μεμονωμένου ανθρώπου, αλλά της συνδρομής πολλών εφευρετών και ιατρών από διάφορες εποχές και χώρες.^[7]

Οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι πρέπει να είχαν αναγνωρίσει πρώτοι ότι η απώλεια αίματος συχνά συνδεόταν με την αδυναμία και τον θάνατο, παρατηρώντας τους ανθρώπους που αυτοκτονούσαν, κόβοντας τις φλέβες τους. Το αίμα αναγνωρίστηκε ότι έχει πολυάριθμες μυστηριώδεις ιδιότητες, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς των ψυχικών και φυσικών χαρακτηριστικών του ιδιοκτήτη του. Οι πρώτες προσπάθειες αντικατάστασης του χαμένου αίματος αφορούσαν την κατανάλωση αίματος από τον ασθενή. Ένα από τα πρώτα κείμενα που αναφέρεται σε μία «μετάγγιση» περιέχεται στο έβδομο βιβλίο του επικού ποιήματος *Μεταμόρφωσις*, το οποίο γράφτηκε το 43 π.Χ. από τον Ρωμαίο ποιητή Οβίδιο.^[7]

Ένας από τους πιο συχνά αναφερόμενους ως ο πρώτος, στον οποίο έγινε μετάγγιση αίματος μεταξύ 1490 και 1492 είναι ο Πάπας Αθώος VIII (1432-1492), γνωστός ως Giovanni Cibo. Ο Ιταλός ιστορικός Pasquale Villari (1827-1917) ισχυρίστηκε ότι ο Πάπας είχε κάποιο είδος ασθένειας, υπό το πρίσμα της σημερινής γνώσης, αυτό ήταν πιθανώς χρόνια νεφρική νόσος, και βρισκόταν σε ημικωματώδη κατάσταση. Τρία αγόρια επελέγησαν ως δωρητές αίματος, αλλά πέθαναν λίγο μετά τη διαδικασία, πιθανώς ως αποτέλεσμα της εμβολής του αέρα. Εντούτοις, δεν άλλαξε η κατάσταση της υγείας του Πάπα.^[7]

Έπειτα, ο Ανδρέας Λιμπάβιος (1555-1616) περιέγραψε την μετάγγιση αίματος με ακρίβεια και ζωηρότητα, αλλά δεν την εφάρμοσε ποτέ σε κανέναν. Ο Francis Potter (1594-1678) είναι ο πρώτος άνθρωπος που το 1649 επιχείρησε τη διαδικασία μετάγγισης μεταξύ δύο κοτόπουλων, αν και είναι πιθανό ότι, λόγω του μεγέθους των πτηνών αυτών, η όλη προσπάθεια απέβη ανεπιτυχής. Ο Richard Lower (1631-1691) ήταν ο πρώτος που πραγματοποίησε με επιτυχία μετάγγιση αίματος στα ζώα. Πιο συγκεκριμένα, στις αρχές Φεβρουαρίου του 1665, άφησε ένα σκυλί να αιμορραγεί σχεδόν μέχρι το σημείο του θανάτου. Στη συνέχεια, έδεσε την αρτηρία του και του μετάγγισε αίμα από ένα μεγαλύτερο σκυλί. Αυτή τη διαδικασία την υλοποίησε με επιτυχία τρεις φορές. Ο Δρ Jean-Baptiste Denys (1640-1704), ένας νεαρός Γάλλος ιατρός, διάβασε για τα πειράματα του Lower στο περιοδικό *Journal des Savants*. Το 1667, κλήθηκε να θεραπεύσει ένα 15χρονο αγόρι, που υπέφερε από πυρετό για πολλούς μήνες. Το αγόρι έχασε τρεις ουγγιές αίματος και έλαβε εννέα ουγγιές από την καρωτιδική αρτηρία ενός αρνιού. Ο Denys ήταν ο πρώτος που μετάγγισε αίμα από ένα ζώο σε έναν άνθρωπο. Ο James Blundell (1790-1877) είναι αυτός που τοποθέτησε τη μετάγγιση αίματος σε επιστημονική βάση και ξανά κίνησε το ενδιαφέρον γύρω από αυτήν. Επίσης, ήταν ο πρώτος που μετάγγισε αίμα από έναν άνθρωπο σε έναν άλλο. Ο Blundell περιέγραψε τη μετάγγιση με σύριγγα σε διάφορα έγγραφα, επισημαίνοντας την ανάγκη απομάκρυνσης του αέρα από το όργανο, πριν από τη μετάγγιση, ενώ, επίσης, αναφέρθηκε και στον τρόπο με τον οποίο ο ίδιος αντιμετώπιζε τα προβλήματα της πήξης του αίματος.^[7]

Το πρόγραμμα εθελοντών αιμοδοτών εμφανίστηκε για πρώτη φορά στο Λονδίνο το 1921 από τον Βρετανό βιβλιοθηκονόμο Percy Lane Oliver (1878-1944) ύστερα από το επείγον αίτημα της υπηρεσίας του Ερυθρού Σταυρού να βρεθούν δύο δότες αίματος. Το έργο του Oliver προσέελκυσε την προσοχή παγκοσμίως. Η ανάπτυξη της ηλεκτρικής ψύξης ακολούθησε σύντομα μετά την ίδρυση της πρώτης «τράπεζας αίματος» στη Βαρκελώνη το 1936.^[7]

Τέλος, η ιδέα του αποθηκευμένου αίματος αποδίδεται στον Καναδό γιατρό Henry Norman Bethune (1890-1939), ο οποίος δημιούργησε μία κινητή υπηρεσία μετάγγισης αίματος, τοποθετώντας το εμφιαλωμένο αίμα σε φορητά ψυγεία για τους τραυματίες του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου. Ο Bernard Fantus (1874-1940) ήταν αυτός που ίδρυσε την πρώτη τράπεζα αίματος στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1937. Αυτός είναι που εφηύρε και το όνομα "τράπεζα αίματος". Οι πιο σημαντικές εξελίξεις στον εν λόγω τομέα έχουν επιτευχθεί τα τελευταία εξήντα χρόνια. Το αίμα κατά το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα συλλέγονταν σε επαναχρησιμοποιήσιμα γυάλινα μπουκάλια. Το 1949, ο αμερικανικός Ερυθρός Σταυρός δοκίμασε τους ασκούς αίματος. Οι ασκοί αίματος ήταν αρκετά ευέλικτοι, αφού, διευκόλυναν τον διαχωρισμό των παραγώγων του αίματος. Τέλος από το 1987 έως σήμερα, αναπτύσσεται και υλοποιείται μία σειρά από πιο ευαίσθητα τεστ για τον έλεγχο του αίματος που δωρίζεται αναφορικά με μολυσματικές ασθένειες.^[7]

1.4. Φορείς αιμοδοσίας και τρόπος διεξαγωγής της αιμοδοσίας στην Ελλάδα

1.4.1 Το Εθνικό Κέντρο Αιμοδοσίας (Ε.ΚΕ.Α.)

Σύμφωνα με τον Ν. 3402/2005 (Φ.Ε.Κ. 258 Α') «Αναδιοργάνωση του συστήματος αιμοδοσίας και λοιπές διατάξεις», συστήνεται το Εθνικό Κέντρο Αιμοδοσίας(Ε.ΚΕ.Α.), το οποίο εδρεύει στην Αθήνα και εποπτεύεται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Σκοπός του Εθνικού Κέντρου Αιμοδοσίας είναι να αναπτύξει και να προάγει το Εθνικό Σύστημα Αιμοδοσίας, μέσω του κεντρικού σχεδιασμού, συντονισμού, ελέγχου και εποπτείας των επί μέρους υπηρεσιών του. Επιπλέον, το Εθνικό Κέντρο Αιμοδοσίας συντονίζει την εξεύρεση και συλλογή αίματος από μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες, ελέγχει την αποθεματοποίηση και κατεργασία του, φροντίζει για την παρασκευή παραγώγων(πλάσματος και αιμοπεταλίων) και υλικού αιμοδοσίας, ελέγχει τη διακίνηση του αίματος και των παραγώγων του, διεξάγει επιστημονική έρευνα, αναπτύσσει πειραματικά μεθόδους αιμοδοσίας και εκπαιδεύει το επιστημονικό, τεχνικό και βοηθητικό προσωπικό.^[8]

1.4.2. Εθνικό Κέντρο Παρασκευής Παραγώγων Αίματος «ΗΛΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ»

Το Εθνικό Κέντρο Παρασκευής Παραγώγων Αίματος «ΗΛΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ», που ιδρύθηκε με το π.δ. 391/1973 (ΦΕΚ 286 Α') και λειτουργεί ως αποκεντρωμένη οργανική μονάδα στο Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο Νίκαιας «Άγιος Παντελεήμων» (πρώην «Δάμων Βασιλείου»), αποτελεί υπηρεσία του Ε.ΚΕ.Α.. Οι οργανικές θέσεις του προσωπικού που υπηρετεί στο Εθνικό Κέντρο Παρασκευής Παραγώγων Αίματος «ΗΛΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ» μεταφέρονται αυτοδικαίως στο Ε.ΚΕ.Α.. Οι θέσεις ιατρών του Ε.Σ.Υ. που έχουν συσταθεί στο Εθνικό Κέντρο Παρασκευής Παραγώγων Αίματος «ΗΛΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ» μεταφέρονται στο Ε.ΚΕ.Α..^[8]

Το Κέντρο είναι αρμόδιο για την παρασκευή παραγώγων αίματος (πλάσματος και αιμοπεταλίων) και τον συντονισμό της διακίνησής τους. Επιπλέον, καλύπτει τις ανάγκες της χώρας σε θεραπευτικά προϊόντα πλάσματος και εξασφαλίζει επαρκή αποθέματα. Επίσης, διεξάγει προγραμματισμένη έρευνα και πειραματική ανάπτυξη μεθόδων και διαδικασιών σε θέματα σχετικά με την παρασκευή παραγώγων πλάσματος. Τέλος, παρασκευάζει υλικό αιμοδοσίας, παρεντερικών διαλυμάτων και αντιδραστηρίων.^[8]

1.4.3. Κέντρα Αίματος

Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και έπειτα από εισήγηση του Ε.ΚΕ.Α., τα Κέντρα Αίματος, τα οποία συνιστούν υπηρεσίες αιμοδοσίας, συνιστώνται, εξουσιοδοτούνται, διαπιστεύονται και λαμβάνουν άδεια λειτουργίας. Με όμοια απόφαση καθορίζονται οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχουν τα Κέντρα Αίματος στο Ε.ΚΕ.Α. για την εξουσιοδότηση, τη διαπίστευση ή τη χορήγηση άδειας λειτουργίας, το περιεχόμενο της έκθεσης δραστηριοτήτων του προηγούμενου έτους και οι βασικές απαιτήσεις ελέγχου για τις αιμοδοσίες πλήρους αίματος, πλάσματος και αιμοπεταλίων, καθώς και οι απαιτήσεις επισήμανσης που θα πρέπει να αναγράφονται στην ετικέτα του συστατικού. Το Ε.ΚΕ.Α. εποπτεύει και ελέγχει τα εν λόγω Κέντρα σε ότι αφορά τη διαδικασία αιμοδοσίας και διαχείρισης του αίματος.^[8]

1.4.4. Νοσοκομειακές Υπηρεσίες Αιμοδοσίας

Οι Νοσοκομειακές Υπηρεσίες Αιμοδοσίας (Ν.Υ.Α.) οι οποίες αποτελούν νοσοκομειακές μονάδες, συνεργάζονται και διασυνδέονται με το Κέντρο Αίματος. Επιπλέον, εποπτεύονται και ελέγχονται από το Ε.ΚΕ.Α., σε ότι αφορά τη διαδικασία αιμοδοσίας και διαχείρισης του αίματος και των παραγώγων του.^[8]

1.4.5. Συντήρηση αίματος σε ιδιωτικές κλινικές

Οι ιδιωτικές κλινικές που έχουν συστηματικές ανάγκες μεταγγίσεων, έπειτα από απόφαση του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και κατόπιν εισήγησης του Ε.ΚΕ.Α., επιτρέπεται ανεξάρτητα από τον αριθμό των κλινών τους, να συντηρούν και να χορηγούν αίμα για την αντιμετώπιση των αναγκών τους και να εκτελούν τις απαραίτητες εξετάσεις για τη μετάγγιση.^[8]

Κεφάλαιο 2^ο: Εθελοντική αιμοδοσία

2.1. Τι είναι η εθελοντική αιμοδοσία

Η αιμοδοσία και η μετάγγιση αίματος αποτελούν σημαντική μέριμνα, αλλά και ανησυχία για την κοινωνία, καθώς συνεπάγονται τη σωτηρία για ασθενείς με αιμορραγικές διαταραχές, κληρονομικές ή επίκτητες αιματολογικές ασθένειες και κακοήθειες, καθώς και για ασθενείς που υποβάλλονται σε χειρουργικές επεμβάσεις έπειτα από ατυχήματα. Το αίμα αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της ανθρώπινης ζωής και δεν υπάρχει κάτι που να μπορεί να το αντικαταστήσει. Ένα κρίσιμο στοιχείο στη βελτίωση της υγειονομικής περίθαλψης και στην πρόληψη της εξάπλωσης λοιμωδών νόσων σε παγκόσμιο επίπεδο είναι η ασφαλής αιμοδοσία. Η στρατολόγηση εθελοντών μη αμειβόμενων αιμοδοτών, η επιλογή και η φροντίδα τους, η διασφάλιση της ποιότητας του αίματος που δωρίζεται, η επεξεργασία του και η ασφαλής και ορθολογική χρήση της μετάγγισης θεωρούνται ζητήματα υψίστης σημασίας. Εντούτοις, παρά τις εκτεταμένες προσπάθειες και τα προγράμματα αιμοδοσίας που λειτουργούν η διαθεσιμότητα αίματος παραμένει μικρή για να καλύψει την αυξημένη ζήτηση. Για τη διατήρηση ενός αποθέματος αίματος και παραγώγων αίματος σε ένα αποδεκτό επίπεδο θα πρέπει σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας το 3% του πληθυσμού να δωρίζει αίμα κάθε χρόνο. Δυστυχώς, το 83% του παγκόσμιου πληθυσμού που ζει σε αναπτυσσόμενες χώρες έχει πρόσβαση μόνο στο 40% του αίματος που παρέχεται και το αίμα αυτό στο 60% των περιπτώσεων συλλέγεται από δωρητές αίματος που πληρώνονται ή αντικαθίστανται και όχι από εθελοντές, μη αμειβόμενους, χαμηλού κινδύνου δωρητές. Από όλους τους τύπους δωρητών περίπου 92 εκατομμύρια δωρεές αίματος συλλέγονται παγκοσμίως. Όλοι μεταξύ 18 και 65 ετών επιτρέπεται και μπορούν να είναι δωρητές.^[9]

Ο εθελοντισμός και, κατά συνέπεια, η εθελοντική αιμοδοσία, είναι μία μορφή φιλοσοφικής συμπεριφοράς που συνεπάγεται μία ελεύθερα ειλημμένη απόφαση του ατόμου να διαθέσει τον χρόνο του και να καταβάλλει προσπάθεια, προκειμένου να βοηθήσει κάποιο άλλο άτομο, ομάδα ή σκοπό, συνήθως, μέσω ενός μη κερδοσκοπικού οργανισμού. Καθημερινά, άνθρωποι σε όλο τον κόσμο προσπαθούν με χιλιάδες τρόπους να βοηθήσουν άλλους ανθρώπους, οι οποίοι τους είναι εντελώς άγνωστοι, χωρίς να δέχονται κάποια αμοιβή και χωρίς να προσδοκούν κάποια βοήθεια ή αντάλλαγμα για αυτή τους την πράξη.^[10]

Η δράση του εθελοντισμού επιτελείται με ελεύθερη βούληση και όχι λόγω κάποιας υποχρέωσης ή ως προϊόν εξαναγκασμού. Επιπλέον, ο εθελοντισμός συνιστά μία συνειδητή πράξη, η οποία απαιτεί προσεκτική λήψη αποφάσεων και όχι μία αντιδραστική ή αυθόρμητη πράξη που προκύπτει σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Με την πάροδο του χρόνου οι δραστηριότητες εθελοντισμού συνεχίζονται και δεν αποτελούν εφάπαξ ειδικές συμπεριφορές

επικεντρωμένες σε συγκεκριμένα γεγονότα και καταστάσεις. Ο εθελοντισμός αποτελεί συνάρτηση των στόχων ενός ατόμου και όχι απάντηση σε ρητές ανταμοιβές (όπως πληρωμή, άδεια) ή τιμωρίες (όπως δικαστικές αποφάσεις). Τέλος, ο εθελοντισμός υπηρετεί τον άνθρωπο ή συγκεκριμένους σκοπούς, τους οποίους κάποιος επιθυμεί να συνδράμει.^[10]

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας σε συνδυασμό με άλλους διεθνείς και εθνικούς οργανισμούς συνιστούν ότι στο σύνολό της η αιμοδοσία θα πρέπει να είναι εθελοντική και μη αμειβόμενη και ότι δεν θα πρέπει να ασκείται κανένας εξαναγκασμός στον δότη προκειμένου να δωρίσει το αίμα του. Οι εθελοντές αιμοδότες, ιδιαίτερα οι τακτικοί, σε σύγκριση με άλλους τύπους δοτών, αποτελούν την πρώτη γραμμή άμυνας για την πρόληψη της μετάδοσης των ιών της ηπατίτιδας, του HIV και άλλων λοιμώξεων που μεταδίδονται από το αίμα μέσω της μετάγγισης.^[11]

Οι εθελοντές αιμοδότες αναγνωρίζονται ως οι ασφαλέστεροι δωρητές, επειδή παρακινούνται από τον αλtruισμό και την επιθυμία τους να βοηθήσουν τους άλλους παράλληλα με την αίσθηση του καθήκοντος ή της κοινωνικής ευθύνης. Δεν έχουν λόγους να αποκρύπτουν πληροφορίες όσον αφορά την κατάσταση της υγείας τους ή τον τρόπο ζωής τους που μπορεί να τους καταστήσουν ακατάλληλους για δωρεά αίματος. Δεν υπόκεινται σε καμία πίεση του νοσοκομειακού προσωπικού, των μελών της οικογένειας ή της κοινότητας προκειμένου να δωρίσουν αίμα και δίνουν το αίμα τους, ώστε να χρησιμοποιηθεί ανάλογα με τις ανάγκες και όχι για συγκεκριμένους ασθενείς. Η μόνη ανταμοιβή που λαμβάνουν είναι η προσωπική ικανοποίηση που νιώθουν, η αυτοεκτίμηση και η υπερηφάνεια που τους προσφέρουν μία αίσθηση κοινωνικής δέσμευσης και συμμετοχής που αναγνωρίζεται και εκτιμάται από την κοινότητα. Οι εθελοντές αιμοδότες χρησιμεύουν ως αποτελεσματικοί εκπαιδευτές άλλων δωρητών, αλλά και ως άτομα που προωθούν τον υγιεινό τρόπο ζωής. Μελέτες έχουν δείξει ότι η επίδραση των ενεργών αιμοδοτών συνιστά μία εκ των καλύτερων στρατηγικών για τη στρατολόγηση νέων αιμοδοτών. Οι εθελοντές αιμοδότες βοηθούν στην οικοδόμηση υγιών κοινοτήτων μέσω της επιρροής που ασκούν στους γύρω τους. Ακόμη και οι αιμοδότες που δεν είναι πλέον σε θέση να δωρίσουν αίμα, λόγω της ηλικίας ή της κατάστασης της υγείας τους, εντούτοις, μπορούν να προωθήσουν την εθελοντική αιμοδοσία στις οικογένειές τους, στους χώρους εργασίας και στις κοινότητες.^[11]

2.2. Κατηγορίες αιμοδοτών

Οι δωρητές αίματος μπορούν να ταξινομηθούν ευρέως ως εθελοντές αιμοδότες, οι οποίοι δίνουν αίμα με δική τους ελεύθερη επιλογή, χωρίς κανέναν εξαναγκασμό, ως αντικαταστάτες αιμοδότες, οι οποίοι αντικαθιστούν το αίμα που χρησιμοποιεί η οικογένεια ή οι φίλοι τους και, τέλος, ως επαγγελματίες αιμοδότες, οι οποίοι αμείβονται για το αίμα που

δίνουν. Άλλες κατηγορίες αιμοδοτών αποτελούν οι εξαναγκασμένοι δότες αίματος, που δεν είναι πρόθυμοι να δωρίσουν αίμα, αλλά αναγκάζονται από τους προϊσταμένους ή τον εργοδότη τους, είτε με την απειλή της απόλυσης, είτε με την υπόσχεση της προαγωγής. Επιπλέον, υπάρχουν οι αυτόλογοι αιμοδότες, όπου σε αυτήν την περίπτωση ένας ασθενής δωρίζει το αίμα του, προκειμένου να αποθηκευτεί και να επαναχρησιμοποιηθεί, αν χρειαστεί, κατά τη διάρκεια κάποιας χειρουργικής επέμβασης, στην οποία θα υποβληθεί ο ίδιος. Ο ίδιος, δηλαδή, ο ασθενής ενεργεί ως αιμοδότης. Τέλος, υπάρχουν και οι αιμοδότες που δίνουν μόνο ένα από τα συστατικά του αίματός τους μέσω της διαδικασίας διαχωρισμού των κυττάρων.^[12]

Στις κύριες κατηγορίες εθελοντών αιμοδοτών κατατάσσονται:

- οι συστηματικοί και αυτόνομοι, που αιμοδοτούν, αποκλειστικά, κατόπιν δικής τους απόφασης και πρωτοβουλίας
- οι οργανωμένοι, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι σε τράπεζες αίματος ή συλλόγους και καλούνται να δωρίσουν αίμα
- οι περιστασιακοί, οι οποίοι αποφασίζουν να προσφέρουν αίμα, έχοντας ευαισθητοποιηθεί από εκκλήσεις ραδιοφωνικών σταθμών ή άλλων μέσων
- οι εποχιακοί, οι οποίοι προσέρχονται να αιμοδοτήσουν την ημέρα της αιμοδοσίας του πολιτιστικού συλλόγου, στον οποίο ανήκουν ή άλλων οργανώσεων ή του Δήμου, και, τέλος,
- οι εθελοντές αιμοδότες σε σύστημα υιοθεσίας, οι οποίοι προσφέρουν αίμα για ένα συγκεκριμένο άτομο.^[13]

2.3. Τα κίνητρα των αιμοδοτών και οι παράγοντες που τους αποθαρρύνουν-έρευνες που έχουν διεξαχθεί

Η κοινωνικοοικονομική πρόοδος μίας χώρας εξαρτάται από την υγεία των πολιτών της. Τα Ηνωμένα Έθνη, μάλιστα, τόνισαν τη σημασία της υγείας, διατηρώντας την στους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας. Τόσο οι ιδιωτικές όσο και οι δημόσιες δαπάνες για αυτήν έχουν αυξηθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό, ενώ η ανάγκη για αίμα και για τα παράγωγα του αυξάνεται σταθερά και χρειάζεται να καταβληθεί όλο και μεγαλύτερη προσπάθεια προκειμένου να πεισθούν οι άνθρωποι να γίνουν δότες αίματος. Η προσφυγή στον αλτρουισμό δεν αρκεί και οι στρατηγικές στρατολόγησης νέων αιμοδοτών πρέπει να περιλαμβάνουν λεπτομερείς πληροφορίες αναφορικά με το πώς οι ενεργοί αιμοδότες αντιλαμβάνονται και βιώνουν την αιμοδοσία, αφού έτσι μπορεί να μειωθεί η ανησυχία για τους κινδύνους που, ενδεχομένως, κρύβει η δωρεά αίματος για την υγεία των δοτών. Επιπλέον, είναι πολύ σημαντικό να γίνουν κατανοητοί οι παρακινητικοί παράγοντες, αλλά

και τα εμπόδια στη δωρεά αίματος για τη διαμόρφωση και την αποτελεσματική εφαρμογή των προγραμμάτων στρατολόγησης νέων δοτών αίματος.^[14]

Μέσα από την έρευνα που διεξήγαγαν οι Fani et al. το 2008, στην οποία συμμετείχαν 40 αιμοδότες, αναγνωρίστηκαν πέντε διαστάσεις των κινήτρων των αιμοδοτών. Αυτές ήταν η ενσυναίσθηση, διάφοροι κοινωνικοί λόγοι, η αυτοεκτίμηση, οι θετικές εμπειρίες που σχετίζονται με τη δωρεά, καθώς και η ηθική ευθύνη που ένιωθαν να δωρίσουν. Αξίζει να αναφερθεί ότι πολλοί από τους ερωτώμενους δήλωσαν ότι οι διαφημίσεις από τα μέσα μαζικής ενημερώσεως καθώς και η ενημέρωση των τραπεζών αίματος τους προσελκύουν και τους παρακινούν προς τη δωρεά. Πολύ σημαντική είναι και η συμπόνια που νιώθουν οι αιμοδότες για τους αποδέκτες του αίματος και αυτή είναι μία θετική πτυχή της κοινωνίας μας, το γεγονός δηλαδή ότι οι άνθρωποι τρέφουν συναισθήματα για τους δέκτες του αίματος και θέλουν να τους βοηθήσουν.^[14]

Η μελέτη των Mohammed και Essel το 2018, στην οποία έλαβαν μέρος 355 αιμοδότες, αποκάλυψε ότι στην πλειοψηφία τους οι ερωτώμενοι δωρίζουν αίμα, όταν κάποιος που γνωρίζουν το έχει ανάγκη. Πάνω από τα τέσσερα πέμπτα των ερωτωμένων υποστήριξαν ότι τους κινητοποιεί η επιθυμία τους να βοηθήσουν άλλα άτομα που χρειάζονται αίμα, αλλά και η καλή στάση του προσωπικού. Περίπου τα δύο τρίτα των δωρητών υποστήριξαν πως η κακή στάση του προσωπικού λειτουργεί ως αποτρεπτικός παράγοντας στη δωρεά αίματος. Τέλος, περισσότεροι από τους μισούς αιμοδότες ανέφεραν ως αποτρεπτικούς παράγοντες για τη δωρεά το επίπεδο προστασίας της ιδιωτικής τους ζωής κατά τη διάρκεια της προ της δωρεάς εξέτασης και την ανησυχία τους ότι το αίμα που δωρίζουν μπορεί να πουληθεί.^[15]

Άλλη μία έρευνα των Glynn et al. το 2002, στην οποία έλαβαν μέρος 92.581 αιμοδότες στις ΗΠΑ, έδειξε ότι μεταξύ όλων των δημογραφικών ομάδων, οι κυριότεροι λόγοι που παρακινούν τους αιμοδότες είναι η συνειδητοποίηση της ανάγκης για αίμα και ο αλτρουισμός. Παρόλο που το 59 έως 63% των αιμοδοτών δήλωσε ότι θα τους ενθαρρύνει να δωρίσουν οι υπενθυμίσεις από την τράπεζα αίματος, για κάποιους, η επαφή αυτή θα είχε αρνητικό αποτέλεσμα και θα αποθάρρυνε τη δωρεά. Επίσης, η αποθάρρυνσή τους θα ήταν υψηλότερη εάν η υπενθύμιση για τη δωρεά προερχόταν από μία τηλεφωνική κλήση παρά από μία επιστολή ή από το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή από μία έκκληση από την τράπεζα αίματος.^[16]

Τέλος, από την έρευνα των Decristoforo et al. το 2016, στην οποία έλαβαν μέρος 43 αιμοδοτές, προέκυψε ότι οι παράγοντες που τους παρακινούσαν να δωρίσουν αίμα είχαν να κάνουν με την προ-κοινωνική συμπεριφορά, την εμπιστοσύνη στη διαδικασία και το ενδιαφέρον για τον συνάνθρωπο, την ικανοποίηση από τη ζωή τους, την πίεση από τους ομότιμους και τα κοινωνικό-θρησκευτικά κίνητρα. Ο χρόνος, η φυσική εξάντληση μετά από την εργασία και η εστίαση στην καριέρα έδειξαν ότι αποτελούν σημαντικά εμπόδια για την δωρεά αίματος από πλευράς τους.^[17]

Κεφάλαιο 3ο: Ορισμός - εννοιολογική προσέγγιση της αλτρουιστικής συμπεριφοράς, της ενσυναίσθησης και της πνευματικότητας και η σχέση τους με τον εθελοντισμό και την εθελοντική αιμοδοσία – έρευνες που έχουν διεξαχθεί

3.1. Εννοιολογική προσέγγιση της αλτρουιστικής συμπεριφοράς και η σχέση της με τον εθελοντισμό

Η διατήρηση ενός επαρκούς αποθέματος σε αίμα εξαρτάται από το αν οι άνθρωποι δίνουν αίμα, μία συμπεριφορά που πραγματικά μπορεί να χαρακτηριστεί ως προ-κοινωνική. Οι προ-κοινωνικές συμπεριφορές είναι πράξεις που οι περισσότεροι άνθρωποι στην κοινωνία ή σε μία κοινωνική ομάδα, γενικά, θεωρούν ωφέλιμες για τους άλλους. Οι εξηγήσεις σχετικά με το γιατί οι άνθρωποι μερικές φορές ενεργούν με σκοπό να ωφελήσουν τους άλλους παρά τους ίδιους είναι πολυάριθμες και συχνά αντιφατικές. Μία θεωρία είναι ότι οι άνθρωποι που εκτελούν προ-κοινωνικές συμπεριφορές είναι πιο πιθανό να είναι εκείνοι που διαθέτουν «προ-κοινωνική προσωπικότητα».^[18]

Ένα βασικό χαρακτηριστικό της προ-κοινωνικής προσωπικότητας είναι η επιθυμία εκτέλεσης αλτρουιστικά παρακινήμενων συμπεριφορών. Είθισται να θεωρούμε ότι η αιμοδοσία παρακινείται από τον αλτρουισμό. Πολλές μελέτες σχετικά με τα κίνητρα των δωρητών έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα αλτρουιστικά κίνητρα αποτελούν τον κύριο λόγο που τους ωθεί στη δωρεά. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο ορίζεται και μετρείται ο αλτρουισμός, ποικίλλει ευρέως από μελέτη σε μελέτη, γεγονός που καθιστά δύσκολη την πλήρη κατανόηση των αποτελεσμάτων ή την εκτίμηση της πραγματικής σημασίας του αλτρουισμού στη συμπεριφορά του αιμοδοτή.^[18]

Οι κοινωνικό-ψυχολογικές θεωρίες συχνά διακρίνουν τα αλτρουιστικά από τα εγωιστικά κίνητρα της προ-κοινωνικής συμπεριφοράς. Η αλτρουιστική συμπεριφορά θεωρείται συνήθως ως ο τύπος συμπεριφοράς που υποκινείται από την πραγματική επιθυμία ενός ατόμου να ωφελήσει κάποιον άλλο, χωρίς καμία προσδοκία για οφέλη του ίδιου. Ωστόσο, οι ψυχολόγοι πολλές φορές διαφωνούν αναφορικά με το αν υπάρχει καθαρά αλτρουιστική συμπεριφορά και οι περισσότεροι συμφωνούν ότι η προ-κοινωνική συμπεριφορά τείνει να καθοδηγείται από μη αλτρουιστικά, αλλά εγωιστικά κίνητρα. Αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν την επιθυμία του ατόμου να βελτιώσει τη θέση του στην κοινωνία, να αποφύγει τα δυσάρεστα συναισθήματα θλίψης, άγχους ή ενοχής και, γενικότερα, να νιώθει καλά με τον εαυτό του.^[19]

Όταν κάποιος σκέφτεται την προ-κοινωνική συμπεριφορά, θεωρεί πως αυτή ωφελεί τον άνθρωπο, στον οποίο απευθύνεται, είτε συναισθηματικά, είτε υλικά είτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο. Είναι σημαντικό, ωστόσο, να αντιληφθούμε ότι μέσω της προ-κοινωνικής συμπεριφοράς ωφελείται και το ίδιο το άτομο που δρα με αυτόν τον τρόπο, αφού προσφέροντας και ευεργετώντας τους άλλους ωφελείται και το ίδιο σωματικά, γνωστικά και ψυχολογικά.^[19]

Η πλειοψηφία της έρευνας σχετικά με την προ-κοινωνική συμπεριφορά εξετάζει ειδικά τον εθελοντισμό, ο οποίος μπορεί να οριστεί ως κάθε δραστηριότητα, στην οποία το άτομο προσφέρει χρόνο και προσπάθεια προς όφελος κάποιου άλλου ατόμου, ομάδας ή οργανισμού. Ως εκ τούτου, ο εθελοντισμός αποτελεί μία ειδική, αλλά εύκολα αναγνωρισμένη μορφή προ-κοινωνικής συμπεριφοράς. Οι εθελοντικές δραστηριότητες έχουν τεκμηριωμένα κοινωνικά και ευεργετικά οφέλη. Φαίνεται ότι ένα βασικό όφελος από τον εθελοντισμό είναι ότι διευκολύνει την οικοδόμηση κοινωνικών σχέσεων υψηλής ποιότητας που μπορούν να χρησιμεύσουν ως πηγές κοινωνικής στήριξης. Επιπλέον, η συμμετοχή σε εθελοντική εργασία μπορεί να βελτιώσει τη συνολική αίσθηση ευημερίας των ανθρώπων, αφού τους κάνει να αισθάνονται χρήσιμοι και πως οι άλλοι τους εκτιμούν. Τέλος, αποδεικνύεται ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ του εθελοντισμού και της ικανοποίησης, τόσο από τη ζωή, όσο και από την αντίληψη της υγείας.^[19]

3.2. Ο ρόλος της αλτρουιστικής συμπεριφοράς στην εθελοντική αιμοδοσία-έρευνες που έχουν διεξαχθεί

Πολλές έρευνες έχουν διεξαχθεί, οι οποίες εστιάζουν στον ρόλο της αλτρουιστικής συμπεριφοράς στην εθελοντική αιμοδοσία. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από την μελέτη που διεξήγαγαν οι Steele et al. το 2008, στην οποία έλαβαν μέρος 12,064 εθελοντές αιμοδότες, βρέθηκε ότι η προ-κοινωνική συμπεριφορά των ερωτωμένων είναι σε υψηλά επίπεδα. Η αλτρουιστική συμπεριφορά συνδέεται με αυξημένη συχνότητα αιμοδοσίας. Οι περισσότεροι αιμοδότες φαίνεται να έχουν υψηλά επίπεδα χαρακτηριστικών που θεωρούνται προ-κοινωνικά (αλτρουισμό, ενσυναίσθηση και κοινωνική ευθύνη) και που συνήθως εκλαμβάνονται ως τα κύρια κίνητρα για τη δωρεά, αλλά αυτοί οι παράγοντες δεν φαίνεται να είναι εκείνοι που σχετίζονται αποκλειστικά με τη συχνότητα της αιμοδοσίας. Οι εθελοντές αιμοδότες φαίνεται ότι δωρίζουν το αίμα τους και για άλλους λόγους, όπως η ευκολία της διαδικασίας αιμοδοσίας, το προσωπικό όφελος, ή η ασφάλεια της κοινότητας.^[18]

Άλλη μία μελέτη των Ferguson, Farrell και Lawrence το 2008, στην οποία συμμετείχαν 1490 εθελοντές αιμοδότες, έδειξε ότι η πίστη στο προσωπικό και όχι στο κοινωνικό όφελος οδηγεί τα άτομα στην εθελοντική αιμοδοσία. Μόνο η πίστη στην

φιλανθρωπία και την αγαθοεργία συνδέεται με τις προθέσεις για δωρεά. Οι αφοσιωμένοι αιμοδότες είναι πιο πρόθυμοι να δώσουν αίμα, όταν γίνονται αποδέκτες ενός φιλανθρωπικού παρά ενός αλτρουιστικού μηνύματος. Υποστηρίζεται ότι το κίνητρο των αιμοδοτών είναι εν μέρει εγωιστικό. Οι εκστρατείες δωρεάς αίματος θα πρέπει να μην επικεντρώνονται σε αλτρουιστικά μηνύματα, αλλά σε φιλανθρωπικά, για να είναι πιο αποτελεσματικές.^[20]

Από την έρευνα των Nguyen, Devita, Hirschler και Murphy το 2008, στην οποία συμμετείχαν οι εθελοντές αιμοδότες ενός κέντρου αιμοδοσίας, προέκυψε ότι η ικανοποίηση του δότη από τη διαδικασία της αιμοδοσίας επηρεάζει την πρόθεση επιστροφής του για επόμενη δωρεά. Οι δότες έχουν υψηλά αλτρουιστικά κίνητρα, εντούτοις, οι ιατρικές εξετάσεις, στις οποίες υποβάλλονται, πριν την αιμοδοσία, αποτελούν το πιο υψηλό κίνητρο για μελλοντικές δωρεές, ακολουθούμενες από τους βολικούς χρόνους και τις τοποθεσίες, στις οποίες πραγματοποιούνται οι αιμοδοσίες. Αν και το κύριο κίνητρο όλων των αιμοδοτών είναι ο αλτρουισμός, τα κίνητρα για μελλοντική δωρεά σχετίζονται στενά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εθελοντών δοτών.^[21]

Τέλος, από την μελέτη που διεξήγαγε η Barreto το 2019, στην οποία πήραν μέρος 125 προπτυχιακοί φοιτητές ενός πορτογαλικού πανεπιστημίου, προέκυψε ότι οι δωρητές αίματος επηρεάζονται θετικά τόσο από τα προσωπικά οφέλη που συνεπάγεται για αυτούς η αιμοδοσία, όσο και από την εικόνα του εαυτού τους, ενώ οι δυνητικοί δωρητές (που δεν έχουν δωρίσει αίμα ακόμη) φαίνεται να επηρεάζονται θετικά μόνο από την εικόνα του εαυτού τους. Μέσω της αιμοδοσίας οι άνθρωποι βλέπουν τους εαυτούς τους ως ευεργέτες, και όχι ως ευεργετούμενους και αυτό το γεγονός τους κάνει να νιώθουν ικανοποίηση και, επομένως, ενισχύει την απόφασή τους να γίνουν αιμοδότες. Η ενσυναίσθηση, η κοινωνική ευθύνη και ο αλτρουισμός φαίνεται πως δεν έχουν καμία επίδραση στην πρόθεση της αιμοδοσίας. Οι μελλοντικές εκστρατείες στρατολόγησης νέων αιμοδοτών, λοιπόν, θα πρέπει να επικεντρώνονται περισσότερο στην εικόνα του ίδιου του δωρητή και λιγότερο του ασθενή, καθώς και στα προσωπικά και εσωτερικά οφέλη που συνεπάγεται η αιμοδοσία για τον εθελοντή αιμοδότη.^[22]

Μέσα από τις έρευνες που προαναφέρθηκαν κατανοούμε το γεγονός ότι ο αλτρουισμός αποτελεί σημαντικό κίνητρο για τους εθελοντές αιμοδότες. Εντούτοις, δεν είναι το μόνο ούτε το κυρίαρχο, αφού οι περισσότεροι παρακινούνται να δωρίσουν το αίμα τους, αποβλέποντας στα προσωπικά οφέλη που προκύπτουν από την εν λόγω διαδικασία, όπως το να πάρουν άδεια από την υπηρεσία τους, η το γεγονός ότι μέσα από την αιμοδοσία νιώθουν περισσότερο χρήσιμοι και βελτιώνεται η αυτοεικόνα τους, ή για τις ιατρικές εξετάσεις, στις οποίες υποβάλλονται, πριν την αιμοδοσία. Η ευκολία της διαδικασίας, αλλά και η πίστη στη φιλανθρωπία και την αγαθοεργία, επίσης, ενισχύουν την απόφαση των ανθρώπων να γίνουν δωρητές αίματος. Τέλος, τα κίνητρα για μελλοντική δωρεά σχετίζονται στενά και με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εθελοντών δοτών.

3.3. Εννοιολογική προσέγγιση της ενσυναίσθησης και η σχέση της με τον εθελοντισμό

Η ενσυναίσθηση θεωρήθηκε, αρχικά, ως φυσικό χαρακτηριστικό του νευρικού συστήματος και προήλθε από τη γερμανική λέξη *Einfühlung*, που σημαίνει φυσική ιδιότητα του νευρικού συστήματος, η οποία συσχετίζεται με το συναίσθημα. Οι συζητήσεις γύρω από το περιεχόμενο της ενσυναίσθησης χρονολογούνται στις αρχές της φιλοσοφικής σκέψης. Πρόκειται για μία γενικότερη έννοια, η οποία περικλείει μέσα της άλλες συναφείς, όπως η συναισθηματική μετάδοση, η συμπάθεια και η συμπόνια. Αρκετοί ορισμοί ταυτίζουν την ενσυναίσθηση με τη συμπάθεια, ή τουλάχιστον δεν τις διακρίνουν σαφώς. Η συμπάθεια, εντούτοις, ορίζεται ως η συναισθηματική αντίδραση που εξαρτάται από την αντίληψη της συναισθηματικής κατάστασης του άλλου και περιλαμβάνει συναισθήματα θλίψης ή ανησυχίας για εκείνον. Έχει να κάνει, δηλαδή, με τα συναισθήματα που μπορεί να νιώθει ένας άνθρωπος για έναν άλλο. Η ενσυναίσθηση, από την άλλη, ορίζεται ως η ικανότητα του ατόμου να μπαίνει στη θέση του άλλου και να νιώθει ό,τι νιώθει εκείνος.^[23]

Δύο άλλες έννοιες που εξομοιώνονται, συνήθως, με την ενσυναίσθηση είναι η συμπόνια, το συναίσθημα, δηλαδή, που προκύπτει από τη δυστυχία του άλλου, το οποίο ενθαρρύνει μία επακόλουθη επιθυμία για προσφορά βοήθειας προς το πρόσωπό του και η τρυφερότητα, ένα "ζεστό" συναίσθημα που προκαλείται συχνά για το ανυπεράσπιστο και αβοήθητο άτομο. Τρυφερότητα μας καθιστά περισσότερο ευάλωτους απέναντι στους άλλους που είναι πιο αδύναμοι, ή χρίζουν βοήθειας, ενώ η συμπόνια συνδέεται ξεκάθαρα με τη συμπάθεια και τον οίκτο προς τον άλλο.^[23]

Η ενσυναίσθηση διακρίνεται σε γνωστική και συναισθηματική αντίστοιχα. Η γνωστική ενσυναίσθηση έχει να κάνει με την ικανότητα κατανόησης των συναισθημάτων του άλλου. Η συναισθηματική ενσυναίσθηση αφορά την εμπειρία και τη βίωση του συναισθήματος.^[23]

Συνεπώς, έχει, τόσο γνωστικά όσο και συναισθηματικά συστατικά και μπορεί να προσανατολίζεται είτε σε κάποιον άλλο είτε στον ίδιο τον εαυτό. Ειδικότερα, οι ερευνητές και οι θεωρητικοί έχουν διακρίνει μεταξύ τριών συνιστωσών της ενσυναίσθησης: την ανησυχία, την προοπτική και την προσωπική δυσφορία. Η ανησυχία θεωρείται συναισθηματική απόκριση, ενώ η προοπτική θεωρείται γνωστική απόκριση. Ωστόσο, και οι δύο θεωρούνται ότι έχουν διαφορετικό προσανατολισμό, διότι χαρακτηρίζονται από την εστίαση και την επιθυμία να ανακουφιστεί η δυσφορία του άλλου ατόμου. Αντίθετα, η προσωπική δυσφορία θεωρείται αυτο-προσανατολισμένη, συναισθηματική απόκριση. Χαρακτηρίζεται από την εστίαση στην ψυχολογική δυσκολία που νιώθει ένα άτομο και η

οποία προκύπτει από τις δυσκολίες που βιώνει κάποιος άλλος. Η προσωπική δυσφορία πιστεύεται ότι παρακινεί τους ανθρώπους να ανακουφίσουν τη δική τους δυσφορία και όχι εκείνη του άλλου ατόμου.^[24]

Πολλοί ερευνητές εστίασαν και διερεύνησαν τους λόγους που ωθούν τους ανθρώπους στο να ξεκινήσουν και να διατηρήσουν την εθελοντική τους δράση. Κατέληξαν, λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι ο προσανατολισμός προς τους άλλους, και ιδιαιτέρως η ενσυναίσθηση, σχετίζεται θετικά, τόσο με την αρχική απόφαση να γίνει κάποιος εθελοντής, όσο και με την επακόλουθη ικανοποίησή του από την εμπειρία του εθελοντισμού. Η ενσυναίσθηση και η συμπάθεια για όσους έχουν ανάγκη σε συνδυασμό με τις εσωτερικευμένες προ-κοινωνικές αξίες αυξάνουν τα ποσοστά του εθελοντισμού και της συμμετοχής και δέσμευσης του ατόμου στην ευρύτερη κοινότητα.^[24, 25]

3.4. Ο ρόλος της ενσυναίσθησης στην εθελοντική αιμοδοσία-έρευνες που έχουν διεξαχθεί

Πολυάριθμες μελέτες έχουν διεξαχθεί, οι οποίες εστιάζουν στον ρόλο της ενσυναίσθησης στην εθελοντική αιμοδοσία. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από την μελέτη των Karacan et al., η οποία πραγματοποιήθηκε το 2013, και στην οποία συμμετείχαν 189 άνδρες εθελοντές αιμοδότες, βρέθηκε ότι η ενσυναίσθηση και ο αλτρουισμός είναι βασικά, αλλά λιγότερο ισχυρά κίνητρα όσον αφορά την απόφαση κάποιου να προσφέρει το αίμα του. Άλλοι παράγοντες είναι εκείνοι που ασκούν τελικά μεγαλύτερη επιρροή στη λήψη της συγκεκριμένης απόφασης, περισσότερο εγωκεντρικοί.^[26]

Από την έρευνα των Finck et al., η οποία πραγματοποιήθηκε το 2016, και στην οποία έλαβαν μέρος 395 αιμοδότες ηλικίας 18 και 19 ετών, προέκυψε ότι η ενσυναίσθηση και ο αλτρουισμός αποτελούν σημαντικά κίνητρα στην απόφασή τους να γίνουν εθελοντές αιμοδότες σε συνδυασμό, όμως με κάποια άλλα κίνητρα, όπως το γεγονός ότι η αιμοδοσία τους βοηθούσε να νιώθουν «ήρωες» και να βελτιώσουν την αυτοεικόνα τους. Τέλος, επηρεάζονταν και από το γεγονός ότι οι άνθρωποι από το περιβάλλον τους δάριζαν, επίσης, αίμα.^[27]

Μία ακόμη μελέτη των Misje et al., η οποία διεξήχθη το 2005, και στην οποία πήραν μέρος 2114 ενεργοί δότες αίματος, έδειξε ότι τα βασικά κίνητρά τους ήταν, πρωτίστως, ο αλτρουισμός και η ενσυναίσθηση, έπειτα, διάφοροι κοινωνικοί λόγοι, όπως η ενίσχυση της αυτοεκτίμησής τους, οι θετικές εμπειρίες που σχετίζονται με τη δωρεά και η ηθική υποχρέωση της δωρεάς, καθώς και η επίδραση των φίλων και της οικογένειας. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πιο πρόσφατοι αιμοδότες υποκινούνται περισσότερο από παράγοντες που σχετίζονται με την αυτοεκτίμηση συγκριτικά με τους παλαιότερους.^[28]

Οι Jaafar et al., τέλος, μέσα από την έρευνά τους, η οποία υλοποιήθηκε το 2014, και στην οποία συμμετείχαν 8 φοιτητές, τακτικοί δωρητές αίματος, αποκάλυψαν ότι τα βασικά κίνητρα των αιμοδοτών είχαν να κάνουν σε μεγάλο βαθμό με ένα αίσθημα ευθύνης από πλευράς τους, με την ενσυναίσθηση, την αυτοεκτίμησή τους, τον αλtruισμό τους, καθώς και με θέματα πνευματικότητας ή θρησκευτικότητας.^[29]

Από τις έρευνες που προηγήθηκαν γίνεται εύκολα αντιληπτό το γεγονός ότι η ενσυναίσθηση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην απόφαση ενός ατόμου να γίνει και να παραμείνει εθελοντής αιμοδότης επί μακρόν. Εντούτοις, η συνήθεια της μακροπρόθεσμης αιμοδοσίας φαίνεται να συνδέεται όχι μόνο με αλtruιστικούς λόγους, αλλά και με έναν συνδυασμό περισσότερο εγωκεντρικών κινήτρων, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης του αιμοδότη ή των θετικών εμπειριών που συνδέονται με τη συγκεκριμένη διαδικασία.

3.5. Εννοιολογική προσέγγιση της πνευματικότητας και η σχέση της με τον εθελοντισμό

Η έννοια της πνευματικότητας είναι περιεκτική και μας επηρεάζει όλους. Επικαλύπτεται από εκείνη της θρησκείας, αλλά σε αντίθεση με την πνευματικότητα, η θρησκεία είναι δυνητικά διχαστική και υιοθετείται μόνο από κάποιους ανθρώπους, αφού δεν τους αφορά όλους. Η πνευματικότητα περιλαμβάνει την αναγνώριση ενός αισθήματος ή μίας αίσθησης ή πεποίθησης ότι υπάρχει κάτι μεγαλύτερο από εμάς τους ίδιους, κάτι πέρα από το ανθρώπινο και από αυτό που αντιλαμβανόμαστε μέσω των αισθήσεων. Αναγνωρίζει ότι το μεγαλύτερο σύνολο του οποίου είμαστε μέρος έχει θεϊκό χαρακτήρα. Η πνευματικότητα περιλαμβάνει τη διερεύνηση ορισμένων παγκόσμιων θεμάτων, όπως η αγάπη, η συμπόνια, ο αλτρουισμός, η ζωή μετά τον θάνατο, η σοφία και η αλήθεια.^[30]

Μέσω της πνευματικότητας προσπαθούμε να δώσουμε νόημα και σκοπό στην ύπαρξή μας. Επιδιώκουμε την υπέρβαση πέρα από το εδώ και τώρα στην αναζήτηση κάποιας ανώτερης δύναμης, του Θεού ή κάτι μεγαλύτερου από τον εαυτό μας. Η πνευματικότητα εμπνέει, παρακινεί και κατευθύνει το άτομο προς τις αξίες της αλήθειας, της αγάπης, της εμπιστοσύνης, της ομορφιάς και της δημιουργικότητας. Η πνευματική διάσταση αποτελεί ένα πολύπλοκο φαινόμενο. Θεωρείται ως η κεντρική «αρτηρία» που διαπερνά, ενεργοποιεί και αναζωογονεί όλες τις άλλες διαστάσεις του ατόμου γύρω από τις οποίες περιστρέφονται οι σκέψεις, οι αξίες, οι συμπεριφορές, οι εμπειρίες, οι αποφάσεις και οι ανησυχίες του. Επιπλέον, χωρίς πνευματική ευημερία οι άλλες διαστάσεις δεν μπορούν να λειτουργήσουν ή να αναπτυχθούν πλήρως και ως εκ τούτου η υψηλότερη ποιότητα ζωής καθίσταται ανέφικτη.^[31]

Η πνευματικότητα περιλαμβάνει το υπερβατικό, δηλαδή, τη σχέση του ατόμου με μία δύναμη πέρα από τον εαυτό, η οποία θα μπορούσε να είναι αυτό που ονομάζουμε ως Θεό ή ακόμη και το ατομικό σύστημα αξιών. Επηρεάζει τον τρόπο ζωής του ατόμου και τις σχέσεις με τον εαυτό του, τους άλλους και το περιβάλλον. Είναι η δύναμη μέσα στον άνθρωπο που δίνει νόημα και σκοπό στη ζωή, τον πόνο και τον θάνατο. Είναι η θέληση του ατόμου να ζήσει και η πίστη του στον εαυτό του, στους άλλους και στον Θεό.^[33]

Όλα τα συστήματα θρησκευτικών και πνευματικών πεποιθήσεων προωθούν την προκοινωνική συμπεριφορά, καθώς και την αξία της φιλανθρωπίας, της αγαθοεργίας, και της καλοσύνης. Η θρησκευτικότητα και η πνευματικότητα είναι θετικοί παράγοντες πρόβλεψης του εθελοντισμού. Η πνευματικότητα συνδέεται θετικά με την έκφραση ανθρωπιστικών ανησυχιών ως εθελοντικό κίνητρο, αλλά το γεγονός αυτό ενισχύεται ακόμη περισσότερο, όταν συνδυάζεται με τη θρησκευτικότητα, αφού οι κανόνες των θρησκευτικών θεσμών

ενισχύουν την αξία του να προσφέρουμε βοήθεια στους άλλους που είναι λιγότερο τυχεροί από εμάς.^[32]

3.6. Ο ρόλος της πνευματικότητας στην εθελοντική αιμοδοσία-έρευνες που έχουν διεξαχθεί

Έχουν διεξαχθεί αρκετές μελέτες, οι οποίες εστιάζουν στον ρόλο της πνευματικότητας στην εθελοντική αιμοδοσία. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από την μελέτη των Melku et al., η οποία πραγματοποιήθηκε το 2016, και στην οποία έλαβαν μέρος 768 ενήλικες, αποκαλύφθηκε ότι τα άτομα με υψηλά επίπεδα θρησκευτικότητας και πνευματικότητας τείνουν να έχουν περισσότερο θετική στάση απέναντι στην αιμοδοσία. Πιο συγκεκριμένα, η ηλικία, το φύλο, η θρησκευτικότητα και η πνευματικότητα υπήρξαν στατιστικά από τις πιο σημαντικές μεταβλητές που επηρεάζουν την πρακτική αιμοδοσίας των ερωτηθέντων.^[33]

Οι Jaafar et al. μέσα από την έρευνά τους, η οποία υλοποιήθηκε το 2014, και για την οποία έγινε λόγος και παραπάνω, βρήκαν ότι τα βασικά κίνητρα των αιμοδοτών είχαν να κάνουν σε μεγάλο βαθμό με ένα αίσθημα ευθύνης από πλευράς τους, με την ενσυναίσθηση, την αυτοεκτίμησή τους, τον αλτρουισμό τους, καθώς και με θέματα πνευματικότητας ή θρησκευτικότητας. Η πτυχή της θρησκευτικότητας-πνευματικότητας, περιλαμβάνει το αίσθημα της καλής πράξης και είναι επίσης ένας λόγος για τους ερωτώμενους να συνεχίσουν να δίνουν αίμα.^[29]

Η έρευνα που πραγματοποίησε ο Beyerlein, το 2016, και στην οποία πήραν μέρος 1,589 αιμοδότες, αποκάλυψε ότι η θρησκευτικότητα-πνευματικότητα διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στην απόφαση κάποιου να δωρίσει το αίμα του, ενθαρρύνοντας τη δωρεά αίματος μέσω της έκθεσης των ανθρώπων σε μηνύματα σχετικά με την παροχή βοήθειας σε άλλους και την πεποίθηση ότι είναι καλύτερο να δίνουμε παρά να λαμβάνουμε.^[34]

Από την άλλη μεριά, μέσα από την έρευνα των Almeida et al. που διεξήχθη το 2013, και στην οποία συμμετείχαν 281 φοιτητές ενός μεταπτυχιακού προγράμματος σε ένα δημόσιο πανεπιστήμιο της Βραζιλίας, βρέθηκε ότι η πνευματικότητα και η αιμοδοσία δεν συνδέονται μεταξύ τους.^[35]

Από την πλειοψηφία των ερευνών που προαναφέρθηκαν διαπιστώνουμε ότι η επίδραση που ασκεί η πνευματικότητα στην απόφαση του ατόμου να γίνει εθελοντής αιμοδότης είναι σημαντική. Εντούτοις, θα πρέπει να σημειώσουμε το γεγονός ότι στις περισσότερες μελέτες οι όροι πνευματικότητα και θρησκευτικότητα χρησιμοποιούνται ως ταυτόσημοι και δεν πραγματοποιείται διάκριση μεταξύ τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο :ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

4.1 Μεθοδολογία Έρευνας

4.1.1 Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Στόχος στη μελέτη αυτή ήταν η εκτίμηση των κίνητρων ενός αιμοδότη, καθώς και της ψυχικής του υγείας μέσω της ενσυναίσθησης του, των καθημερινών πνευματικών του εμπειριών, του αλτρουισμού του και η ανακάλυψη των παραγόντων που προσδιορίζουν αυτόν, για άτομα που διαμένουν στη Λάρισα και στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλίας και με σκοπό τη μελέτη της σχέσης ανάμεσά τους.

Επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα ήταν η εύρεση συσχετίσεων μεταξύ:

- των απόψεων για τα κίνητρα του αιμοδότη και των δημογραφικών και εργασιακών παραγόντων τους, δηλαδή του φύλου, της ηλικίας, του επίπεδου εκπαίδευσης, της οικογενειακής κατάστασης, του αριθμού τέκνων, της απασχόλησης και της αιμοληψίας.
- της ενσυναίσθησης των ερωτηθέντων και των δημογραφικών και εργασιακών παραγόντων τους, δηλαδή του φύλου, της ηλικίας, του επίπεδου εκπαίδευσης, της οικογενειακής κατάστασης, του αριθμού τέκνων, της απασχόλησης και της αιμοληψίας.
- των καθημερινών πνευματικών εμπειριών των ερωτηθέντων και των δημογραφικών και εργασιακών παραγόντων τους, δηλαδή του φύλου, της ηλικίας, του επίπεδου εκπαίδευσης, της οικογενειακής κατάστασης, του αριθμού τέκνων, της απασχόλησης και της αιμοληψίας.
- του αλτρουισμού των ερωτηθέντων και των δημογραφικών και εργασιακών χαρακτηριστικών τους, δηλαδή του φύλου, της ηλικίας, του επίπεδου εκπαίδευσης, της οικογενειακής κατάστασης, του αριθμού τέκνων, της απασχόλησης και της αιμοληψίας.
- των τεσσάρων ανωτέρω κλιμάκων, μεταξύ τους.

4.1.2 Εργαλείο και διαδικασία μέτρησης

Ο ερευνητής, διένειμε 116 έντυπα ερωτηματολόγια, στη Λάρισα και στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλίας από 15/1/2020 έως και 20/2/2020 με τη χρήση δείγματος ευκολίας και μέσο χρόνο συμπλήρωσης περίπου 25 λεπτά. Σε καθένα από τα ερωτηματολόγια έγινε ενσωμάτωση μιας συνοδευτικής επιστολής ώστε να διευκρινιστούν θέματα όπως του σκοπού της έρευνας, της διασφάλισης της ανωνυμίας και της εμπιστευτικότητας, αλλά και των στοιχείων του ερευνητή.

Το εργαλείο περιελάμβανε έξι μέρη: α) ερωτηματολόγιο δημογραφικών χαρακτηριστικών, β) ερωτηματολόγιο που μέτρα τα κίνητρα ενός αιμοδότη, γ) ερωτηματολόγιο μέτρησης της ενσυναίσθησης των ερωτηθέντων, δ) ερωτηματολόγιο που μετρά τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες, ε) ερωτηματολόγιο μέτρησης του αλτρουισμού των ερωτηθέντων και στ) οι λόγοι που δωρίζει κάποιος αίμα.

Ειδικότερα, τα εργαλεία των οποίων έγινε χρήση είναι τα εξής:

4.1.2.1 Ερωτηματολόγιο δημογραφικών, εργασιακών και αιμοληπτικών χαρακτηριστικών

Το ερωτηματολόγιο για τα δημογραφικά χαρακτηριστικών, περιελάμβανε 17 ερωτήσεις. Τα αντικείμενα 1, 2, 3, 4, 5 και 6 αφορούσαν σε δημογραφικά στοιχεία όπως του φύλου, της ηλικίας, της οικογενειακής κατάστασης, του επίπεδου εκπαίδευσης, του αριθμού τέκνων, του τόπου κατοικίας των ερωτηθέντων. Οι ερωτήσεις 7 έως 8 αφορούσαν σε εργασιακά χαρακτηριστικά (απασχόληση, τομέας απασχόλησης). Οι ερωτήσεις 9 έως 17 αφορούν την αιμοδοσία των συμμετεχόντων.

4.1.2.2 Ερωτηματολόγιο Κινήτρων του αιμοδότη

Στην έρευνα μας χρησιμοποιήθηκε ένα εργαλείο που αφορά στο **μέτρο των προτάσεων που διαφαίνονται τα κίνητρα του αιμοδότη** το οποίο χαρακτηρίζεται από περιεκτικότητα, αξιοπιστία και εγκυρότητα ως ερωτηματολόγιο μέτρησης των κινήτρων του αιμοδότη.

Ο σχεδιασμός του εργαλείου έγινε ύστερα από συστηματική μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας συνδυαζόμενο με τα συμπεράσματα της προγενέστερης έρευνας.

Ειδικότερα, τα αντικείμενα 1 έως 13 αναφέρονται στη συμφωνία και στην διαφωνία των κινήτρων του αιμοδότη. Αναλυτικότερα, οι δηλώσεις 1 έως 13 η βαθμολογία για τη συμφωνία, είναι η παρακάτω: Διαφωνώ απόλυτα = 1, Διαφωνώ = 2, Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ = 3, Συμφωνώ = 4, Συμφωνώ απόλυτα = 5.

4.1.2.3 Ερωτηματολόγιο εκτίμησης στάσεων ως προς την Ενσυναίσθηση

Στην έρευνα μας χρησιμοποιήθηκε ένα εργαλείο αφορά στο **μέτρο της ενσυναίσθησης (Toronto Empathy Scale)**, το οποίο χαρακτηρίζεται από περιεκτικότητα, αξιοπιστία και εγκυρότητα ως ερωτηματολόγιο μέτρησης της ενσυναίσθησης του αιμοδότη και κατασκευάστηκε από τους, Levine, Mar, McKinnon και, Spreng. Για το ερωτηματολόγιο ο ερευνητής έκανε μετάφραση στα ελληνικά.

Τα αντικείμενα 1 έως 16 αναφέρονται στη συχνότητα των κινήτρων της ενσυναίσθησης. Αναλυτικότερα, για τις δηλώσεις 1 έως 16 η βαθμολογία για τη συχνότητα, είναι η ακόλουθη: Ποτέ = 0, Σπάνια = 1, Μερικές φορές = 2, Συχνά = 3, Πάντα = 4.

4.1.2.4 Ερωτηματολόγιο εκτίμησης στάσεων ως προς τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες

Στην έρευνα μας χρησιμοποιήθηκε ένα εργαλείο αφορά στο **μέτρο των καθημερινών πνευματικών εμπειριών (Daily Spiritual Experience Scale – DSES)**, το οποίο χαρακτηρίζεται από περιεκτικότητα, αξιοπιστία και εγκυρότητα ως ερωτηματολόγιο μέτρησης των καθημερινών πνευματικών εμπειριών και δημιουργήθηκε από την Underwood. Για το ερωτηματολόγιο ο ερευνητής έκανε μετάφραση στα ελληνικά.

Τα αντικείμενα 1 έως 15 αναφέρονται στη συχνότητα των καθημερινών πνευματικών εμπειριών. Αναλυτικά, για τις δηλώσεις 1 έως 15 η βαθμολογία για τη συχνότητα, είναι η ακόλουθη: Πολλές φορές την ημέρα = 1, Κάθε μέρα = 2, Τις περισσότερες μέρες = 3, Κάποιες μέρες = 4, Κάθε τόσο = 5, Ποτέ = 6. Η ερώτηση 16 βαθμολογεί το αίσθημα εγγύτητας με το Θεό και ακολουθεί την κλίμακα: Καθόλου = 1, Κάπως κοντά = 2, Πολύ κοντά = 3, Όσο γίνεται πιο κοντά = 4.

4.1.2.5 Ερωτηματολόγιο εκτίμησης στάσεων ως προς τον αλtruισμό

Στην έρευνα μας χρησιμοποιήθηκε ένα εργαλείο αφορά στο **μέτρο της κλίμακας αλtruισμού (Altruism Scale)**, το οποίο χαρακτηρίζεται από περιεκτικότητα, αξιοπιστία και εγκυρότητα ως ερωτηματολόγιο μέτρησης του αλtruισμού και δημιουργήθηκε από τους Ahmed και Jackson. Για το ερωτηματολόγιο ο ερευνητής έκανε μετάφραση στα ελληνικά.

Το εργαλείο περιέχει 7 προτάσεις τύπου Likert (Διαφωνώ απολύτως 1 – 5 Συμφωνώ Απολύτως), οι οποίες δίνουν περιγραφή της αλtruιστικής συμπεριφοράς και ζητούν από τους συμμετέχοντες να δηλώσουν το κατά πόσο συμφωνούν ή διαφωνούν. Η βαθμολογία υπολογίζεται από την πρόσθεση της βαθμολογίας των απαντήσεων σε 7 ερωτήματα, όπου οι μεγαλύτερες τιμές αντιστοιχούν σε χαμηλότερα επίπεδα αλtruισμού.

4.1.2.6 Ερωτηματολόγιο εκτίμησης στάσεων ως προς τους λόγους που δωρίζει κάποιος αίμα

Στην έρευνα μας χρησιμοποιήθηκε ένα εργαλείο αφορά τους λόγους που δωρίζει κάποιος αίμα το οποίο χαρακτηρίζεται από περιεκτικότητα, αξιοπιστία και εγκυρότητα ως ερωτηματολόγιο μέτρησης των κινήτρων του αιμοδότη.

Ειδικότερα, τα ερωτήματα 1 έως 12 απαντώνται όσο αφορά την ύπαρξη στους πιθανούς λόγους για αιμοδοσία. Αναλυτικά, για τις δηλώσεις 1 έως 12 η βαθμολογία για την ύπαρξη, είναι η ακόλουθη με Ναι = 1, Όχι = 2.

Για κάθε ένα από τα ερωτηματολόγια, υπολογίστηκε ο συντελεστής αξιοπιστίας Cronbach's alpha, με τιμές 0,7 – 0,79 να χαρακτηρίζονται ως αποδεκτής εσωτερικής συνέπειας και τιμές 0,8 – 0,89 να χαρακτηρίζονται ως καλής εσωτερικής συνέπειας (Γαλάνης, 2013). Η κλίμακα για την εκτίμηση των στάσεων ως προς τα κίνητρα ενός αιμοδότη ο Cronbach's alpha ήταν 0,742, για την κλίμακα ενσυναίσθησης ήταν 0,757 ενώ η κλίμακα καθημερινών πνευματικών εμπειριών ήταν 0,941 και για την κλίμακα αλτρουισμού 0,777 ενώ για τους λόγους που δωρίζει κάποιος αίμα ήταν 0,746.

Πίνακας 1: Αξιοπιστία για τις του ερωτηματολογίου

Κλίμακα	Cronbach's alpha
Κίνητρα αιμοδότη	0,742
Ενσυναίσθηση	0,757
Καθημερινές πνευματικές εμπειρίες	0,941
Αλτρουισμός	0,777
Λόγοι να δωρίσεις αίμα	0,746

4.2 Στατιστική ανάλυση και περιγραφή αποτελεσμάτων

4.2.1 Ανάλυση δεδομένων

Οι εξαρτημένες μεταβλητές συμπεριελάμβαναν οι συνολικές βαθμολογίες για την εκτίμηση των κινήτρων του αιμοδότη και την ενσυναίσθηση των ερωτηθέντων, για την κλίμακα καθημερινών πνευματικών εμπειριών και τη κλίμακα αλτρουισμού.

Η βαθμολογία συνολικά για την εκτίμηση των απόψεων ως προς την κλίμακα κινήτρων, υπολογίζεται μέσω του αθροίσματος για τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 έως 13 του 1^{ου} ερωτηματολογίου μεταξύ των τιμών 13 έως 65. Αύξηση στη συνολική βαθμολογία δηλώνει ανάλογη αύξηση της συμφωνίας σχετικά με τα κίνητρα του αιμοδότη.

Η βαθμολογία συνολικά για την εκτίμηση της κλίμακας ενσυναίσθησης υπολογίζεται μέσω του αθροίσματος για τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 έως 16 του 2^{ου} ερωτηματολογίου μεταξύ των τιμών 0 έως 64. Αύξηση στη συνολική βαθμολογία δηλώνει αύξηση στα επίπεδα συχνότητας της ενσυναίσθησης.

Η βαθμολογία συνολικά για την εκτίμηση της κλίμακας καθημερινών πνευματικών εμπειριών υπολογίζεται μέσω του αθροίσματος για τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 έως 15 του 3^{ου} ερωτηματολογίου και μεταξύ των τιμών 15 έως 90. Αύξηση στη συνολική βαθμολογία δηλώνει μείωση στη συχνότητα των πνευματικών εμπειριών.

Η βαθμολογία συνολικά για την εκτίμηση της κλίμακας αλτρουισμού υπολογίζεται μέσω του αθροίσματος για τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 έως 8 του 3^{ου} ερωτηματολογίου μεταξύ των τιμών 8 έως 40. Αύξηση στη συνολική βαθμολογία δηλώνει μείωση του επιπέδου αλτρουισμού.

Οι ανεξάρτητες μεταβλητές συμπεριελάμβαναν ερωτήσεις των δημογραφικών και εργασιακών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων. Όσον αφορά τις ποιοτικές μεταβλητές, η ανάλυση θα γίνει με την παρουσίαση των απόλυτων (n) και σχετικών συχνοτήτων (%), ενώ σχετικά με τις ποσοτικές μεταβλητές θα χρησιμοποιηθούν τα κατάλληλα μέτρα θέσης και διασποράς, δηλαδή μέση τιμή, τυπική απόκλιση, ελάχιστη και μέγιστη τιμή (Γαλάνης, 2015). Για τον έλεγχο ύπαρξης κανονικής κατανομής στις ποσοτικές μεταβλητές θα χρησιμοποιηθεί το κριτήριο των Kolmogorov – Smirnov.

Για να διερευνηθούν οι πιθανές συσχετίσεις χρησιμοποιήθηκε Επαγωγική Ανάλυση. Σε διαστάσεις που ακολουθούσαν την κανονική κατανομή, η διερεύνηση για την ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα σε μια ποσοτική μεταβλητή και μια ανεξάρτητη διχοτομική μεταβλητή, πραγματοποιήθηκε με τη χρήση έλεγχου t – test, ενώ η διερεύνηση για την ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα σε μια ποσοτική και μια κατηγορική μεταβλητή με παραπάνω από δύο κατηγορίες, πραγματοποιήθηκε με τη χρήση της ανάλυσης One – WayANOVA. Στις διαστάσεις που δεν ακολουθούσαν την κανονική κατανομή, η διερεύνηση για ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα μια ποσοτική μεταβλητή και μια ανεξάρτητη διχοτομική μεταβλητή, πραγματοποιήθηκε με τη χρήση έλεγχου Mann – Whitney, η διερεύνηση για την ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα σε μια ποσοτική και μια κατηγορική μεταβλητή με παραπάνω από δύο κατηγορίες, πραγματοποιήθηκε με τη χρήση της ανάλυσης Kruskal – Wallis. Για να διερευνηθεί ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα σε δύο ποσοτικές μεταβλητές, χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής συσχέτισης Pearson για τον παραμετρικό έλεγχο, ενώ για τον μη παραμετρικό έλεγχο έγινε χρήση του συντελεστή συσχέτισης του Spearman.

Η εσωτερική συνέπεια των εργαλείων των κινήτρων του αιμοδότη και της ενσυναίσθησης των ερωτηθέντων, της κλίμακας καθημερινών πνευματικών εμπειριών και της κλίμακας αλτρουισμού ελέγχθηκε χρησιμοποιώντας το συντελεστή Cronbach's – Alpha .

Το επίπεδο σημαντικότητας ορίζεται σε 0,05 εκτός αν υπάρχει διαφορετική υπόδειξη στο κάτω μέρος του πίνακα. Η ανάλυση των δεδομένων υλοποιήθηκε με το IBM SPSS Statistics 24.0.

4.2.2 Περιγραφική Στατιστική

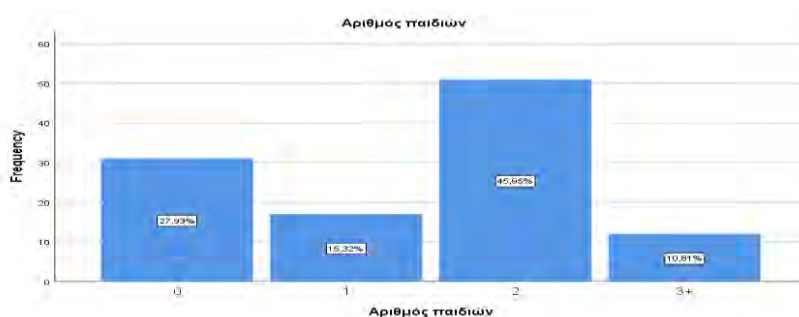
4.2.2.1 Περιγραφή Δημογραφικών και εργασιακών χαρακτηριστικών

Το μελετώμενο δείγμα περιλάμβανε 116 άτομα, τα χαρακτηριστικά στοιχεία των δημογραφικών και εργασιακών να παρουσιάζονται στον πίνακα 2.1. Το 33,6% ήταν άνδρες και το 66,4% γυναίκες. Η ηλικία των ερωτηθέντων υπολογίστηκε κατά μέσο όρο στα 44 έτη με τυπική απόκλιση 11,8 έτη.

Το 27,8% ήταν άγαμοι, το 57,4% έγγαμοι, το 10,4% διαζευγμένοι και το 4,4% χήροι ενώ η μόρφωση τους υπολογίστηκε ως εξής: το 0,9% είχαν αποφοιτήσει από Δημοτικό, το 22,1% είχαν αποφοιτήσει από Γυμνάσιο – Λύκειο, το 64,2% είχαν αποφοιτήσει από Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. και το 12,8% ήταν κάτοχοι Μεταπτυχιακού/ Διδακτορικού.

Εκτενέστερη ανάλυση στη σύσταση του δείγματος (Γράφημα 1), φανερώνει πως 27,9% των ερωτηθέντων δεν έχει παιδιά, το 15,3% έχει 1 παιδί, το 46% έχει 2 παιδιά, 10,8% έχει 3 ή περισσότερα παιδιά.

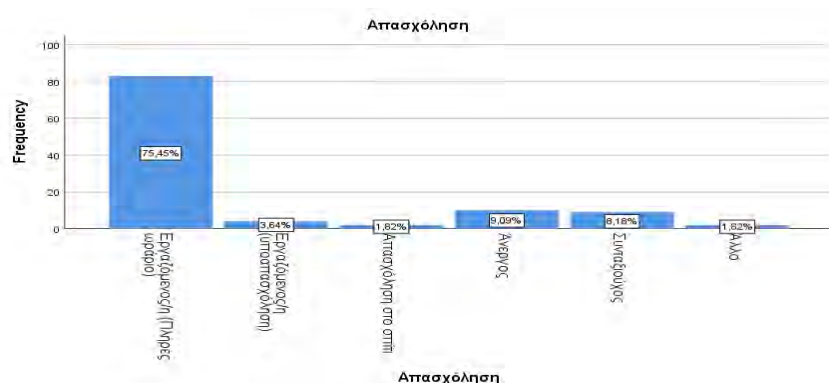
Γράφημα 1: Αριθμός παιδιών

Σχετικά με την απασχόληση των ερωτηθέντων (Γράφημα 2), το 75,5% απασχολούνταν ως εργαζόμενοι πλήρους ωραρίου, το 3,6% εργαζόμενοι με υποαπασχόληση, το 1,8% είχαν απασχόληση από το σπίτι, το 9,1% άνεργοι και το 8,2% συνταξιούχοι. Το υπόλοιπο 1,8%

μοιράζεται σε άλλους τρόπους απασχόλησης. Από αυτούς που εργάζονται το 69,9% είναι δημόσιοι υπάλληλοι, το 18,3% είναι εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα και το 11,8% ελεύθεροι επαγγελματίες. Το υπόλοιπο 1,8% μοιράζεται σε άλλους τομείς (Πίνακας 2.1).

Γράφημα 2: Απασχόληση

Πίνακας 2: Δημογραφικά και εργασιακά χαρακτηριστικά

Μεταβλητή	Επιλογές	Συχνότητα (f)	Ποσοστό (%)	
Φύλο	Άνδρας	39	33,6	
	Γυναίκα	77	66,4	
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Απόφοιτος/η Δημοτικού	1	0,9	
	Απόφοιτος/η Γυμνασίου – Λυκείου	24	22,1	
	Απόφοιτος/η Α.Ε.Ι/ Τ.Ε.Ι.	70	64,2	
	Μεταπτυχιακός/ Διδακτορικός	14	12,8	
Αριθμός παιδιών	0	31	27,9	
	1	17	15,3	
	2	51	46,0	
	3+	12	10,8	
Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος/η	32	27,8	
	Έγγαμος/η	66	57,4	
	Διαζευγμένος/η	12	10,4	
	Χήρος/α	5	4,4	
Τόπος κατοικίας	Χωριό	24	21,1	
	Πόλη	90	78,9	
Απασχόληση	Εργαζομένης/η (Πλήρες ωράριο)	83	75,5	
	Εργαζόμενος/η (Υποαπασχόληση)	4	3,6	
	Απασχόληση από το σπίτι	2	1,8	
	Άνεργος/η	10	9,1	
	Συνταξιούχος	9	8,2	
	Άλλο	2	1,8	
Για εργαζόμενους: Σε ποιο τομέα απασχόλησης;	Δημόσιος υπάλληλος	65	69,9	
	Ιδιωτικός υπάλληλος	17	18,3	
	Ελεύθερος επαγγελματίας	8	8,6	
	Άλλο	3	3,2	
Μεταβλητή	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση	Ελάχιστο	Μέγιστο
Ηλικία	43,95	11,803	19	71

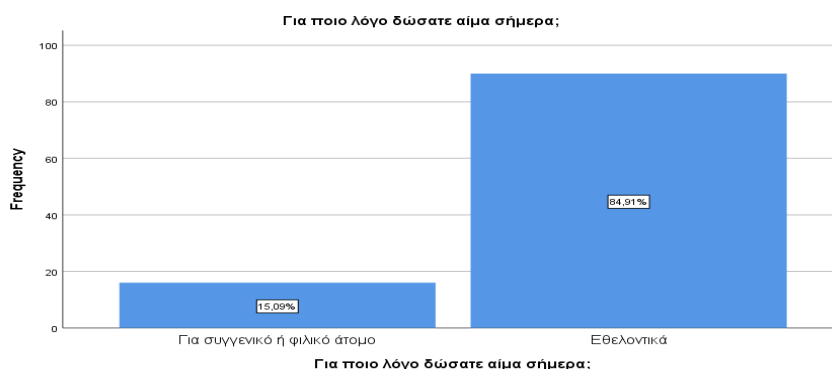
4.2.2 Χαρακτηριστικά αιμοδοτών

Τα χαρακτηριστικά για τους αιμοδότες εμφανίζονται στον πίνακα 2.2. Το 54,9% δίνει αίμα συστηματικά και το 45,1% περιστασιακά. Όσον αφορά τους συμμετέχοντες που δίνουν συστηματικά το 32,1% δίνει μία φορά το χρόνο, το 54,3% 2 φορές, το 9,9% 3 φορές και το 3,7% 4 φορές.

Το 7,3% είναι αιμοδότης για 1^η χρονιά, το 29,1% 1 – 5 χρόνια, το 25,4% 6 – 10 χρόνια, το 16,4% 11 – 15 χρόνια, το 10,9% 16 – 20 χρόνια και το 10,9% περισσότερο από 21 χρόνια ενώ οι απαντήσεις για τους λόγους που δώσανε αίμα πρώτη φορά διαμορφώθηκαν ως εξής: το 31,9% ήταν χρειαζόταν αίμα για συγγενικό ή φιλικό άτομο, το 5,3% στη διάρκεια της στρατιωτικής τους θητείας, το 24,8% για ανθρωπιστικούς λόγους, το 12,4% συμμετείχε σε οργανωμένη αιμοδοσία ενώ το 25,7% αποφάσισε να γίνει αιμοδότης.

Εκτενέστερη ανάλυση στη σύσταση του δείγματος (Γράφημα 3), φανερώνει ότι 15,1% των συμμετεχόντων έδωσε αίμα σήμερα για συγγενικό ή φιλικό άτομο, το 84,9% εθελοντικά. Το 6,9% έδωσε αίμα σήμερα για πρώτη φορά σε αντίθεση με το 93,1% έχει ξαναδώσει.

Γράφημα 3: Για ποιο λόγο δώσατε αίμα σήμερα;

Όσον αφορά τους συστηματικούς αιμοδότες, το 65,6% έχει μεγάλες πιθανότητες να ξαναδώσει αίμα, το 31,3% είναι αρκετά πιθανό και το 3,1% δεν γνωρίζει. Από αυτούς το 55,4% θεωρεί πολύ πιθανό να γίνει τακτικός αιμοδότης, το 39,3% είναι αρκετά πιθανό να γίνει τακτικός αιμοδότης και για το 3,6% δεν είναι και τόσο πιθανό να γίνει. Το υπόλοιπο 1,8% δεν γνωρίζει αν θέλει (Πίνακας 2.2).

Πίνακας 3: Χαρακτηριστικά αιμοδοτών

Μεταβλητή	Επιλογές	Συχνότητα (f)	Ποσοστό (%)
Δίνετε αίμα;	Συστηματικά	62	54,9
	Περιστασιακά	51	45,1
Αν δίνετε αίμα συστηματικά, τότε, πόσες φορές τον χρόνο δίνετε;	Μία	26	32,1
	2 φορές	44	54,3
	3 φορές	8	9,9
	4 φορές	3	3,7
Πόσα χρόνια είστε αιμοδότης;	1 ^η χρονιά	8	7,3
	1 – 5 χρόνια	32	29,1
	6 – 10 χρόνια	28	25,4
	11 – 15 χρόνια	18	16,4
	16 – 20 χρόνια	12	10,9
	≥ 21 χρόνια	12	10,9
Ποιος ήταν ο λόγος που δώσατε για πρώτη φορά αίμα;	Χρειαζόταν αίμα πρόσωπο του οικογενειακού ή/ και φιλικού περιβάλλοντος	36	31,9
	Στη διάρκεια της στρατιωτικής μου θητείας	6	5,3
	Για ανθρωπιστικούς λόγους	28	24,7
	Συμμετείχα σε οργανωμένη αιμοδοσία	14	12,4
	Αποφάσισα να γίνω αιμοδότης	29	25,7
Για ποιο λόγο δώσατε αίμα σήμερα;	Για συγγενικό ή φιλικό πρόσωπο	16	15,1
	Εθελοντικά	90	84,9
Δώσατε αίμα σήμερα πρώτη φορά;	Ναι	7	6,9
	Όχι	95	93,1
Θα ξαναδώσετε αίμα;	Πολύ πιθανό	42	65,6
	Αρκετά πιθανό	20	31,3
	Όχι τόσο πιθανό	0	0
	Καθόλου πιθανό	0	0
	Δεν γνωρίζω	2	3,1
Σκέφτεστε να γίνετε τακτικός αιμοδότης;	Πολύ πιθανό	31	55,4
	Αρκετά πιθανό	22	39,3
	Όχι τόσο πιθανό	2	3,6
	Καθόλου πιθανό	0	0
	Δεν γνωρίζω	1	1,8

4.2.2.3 Εκτίμηση για τις στάσεις προς τους λόγους που κάποιος δωρίζει αίμα

Στον Πίνακα 4 γίνεται παρουσίαση της κατανομής συχνοτήτων των λόγων για τους οποίους δωρίζει κάποιος αίμα. Αναλυτικά, το 49,1% παραδέχεται ότι χρειαζόταν αίμα κάποιο οικογενειακό ή φιλικό πρόσωπο, 1,7% θεωρεί ότι η διαφήμιση σε εφημερίδες τους επηρέασε στο να δώσουν αίμα. Το 31,9% θεωρεί δηλώνει πως είναι μέλος ή είναι συμμετοχος συλλόγου που διαθέτει τράπεζα αίματος και αυτό τον επηρέασε στο να δώσει αίμα.

Το 17,2% βρίσκει επηρεάστηκε από συστάσεις που έγιναν από επαγγελματίες υγείας, ενώ κατά το 1,7%, η βασική επίδραση ήταν μέσα από φυλλάδια και αφίσες. Το 22,4% του

δείγματος αποθέτει την αιμοδοσία σε επιρροή που δέχθηκε από την οικογένεια. Το 19,0% του πληθυσμού επηρεάστηκε από γνωστούς και φίλους και 8,6% ανέφερε ως βασικό λόγο διαφημιστικά σποτ σε τηλεόραση, ραδιόφωνο ή/ και μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Περίπου το 22,0% των ερωτηθέντων θεωρεί τον επηρεάσαν φίλοι αιμοδότες. Μόλις 12,9% του συνόλου, θεωρεί πως το σχολείο, η χολή ή/ και το πανεπιστήμιο επίδρασαν στο να δώσει αίμα. Οι ερωτηθέντες άνδρες δηλώνουν πως η αιμοδοσία που έκαναν στο στρατό ήταν ένας λόγος να δώσουν αίμα. Τέλος, μέτριο ποσοστό, στην τάξη του 12,9% τονίζει ως πολύ σημαντικό λόγο τη συμμετοχή σε μία ομαδική αιμοδοσία.

Πίνακας 4: Απαντήσεις ερωτηθέντων για τους λόγους που δωρίζουν αίμα

	Ναι		Όχι	
	N	%	N	%
1. Χρειαζόταν αίμα πρόσωπο του οικογενειακού ή/και φιλικού περιβάλλοντος	57	49,1%	59	50,1%
2. Διαφήμιση σε εφημερίδες	2	1,7%	114	98,3%
3. Συμμετοχή σε σύλλογο που διαθέτει τράπεζα αίματος	37	31,9%	79	68,1%
4. Σύσταση από επαγγελματίες υγείας	20	17,2%	96	82,8%
5. Διαφημίσεις σε φυλλάδιο/ αφίσες	2	1,7%	114	98,3%
6. Οικογενειακή επιρροή	26	22,4%	90	77,6%
7. Επιρροή από γνωστούς/ συναδέλφους	22	19,0%	94	81,0%
8. Διαφημίσεις στην τηλεόραση/ραδιόφωνο/μέσα κοινωνικής δικτύωσης	10	8,6%	106	91,4%
9. Φίλοι αιμοδότες	25	21,6%	91	78,4%
10. Το σχολείο/ σχολή/ πανεπιστήμιο	15	12,9%	101	87,1%
11. Η αιμοδοσία που έκανα στο στρατό	6	5,2%	110	94,8%
12. Η συμμετοχή σε μία ομαδική αιμοδοσία	15	12,9%	101	87,1%

4.2.2.4 Εκτίμηση για τις στάσεις προς τα κίνητρα του αιμοδότη

Στον Πίνακα 5 γίνεται παρουσίαση της κατανομής συχνοτήτων για τα κίνητρα του αιμοδότη. Αναλυτικά, το 92,9% παραδέχεται πως η διαδικασία της αιμοδοσίας είναι ευεργετική στην υγεία τους, το 94,7% συμφωνεί με τη φύση της αιμοδοσίας ως ηθικό καθήκον και ένας τρόπος για να δείξει κάποιος ότι ενεργεί απέναντι στους συνανθρώπους του. Το 75,9% δηλώνει πως ευαισθητοποιήθηκε στο θέμα της αιμοδοσίας όταν αυτή αφορούσε συγγενή ή φίλο αλλά το 97,4% συνειδητοποιεί ότι είναι ένας τρόπος να σώζει ζωές.

Το 31,8% δεν θεωρεί ως τόσο σημαντικό το κίνητρο της άδειας από τη δουλειά, ενώ κατά το 47,8%, η αιμοδοσία δεν αποτελεί μέσο κοινωνικής αναγνώρισης. Το 93,0% του δείγματος τονίζει πως οι ανάγκες για αίμα είναι αυξημένη στην χώρα μας. Το 83,4% του πληθυσμού συμφωνεί με την άποψη ότι η ανάγκη για αίμα έχει αυξηθεί λόγω διόγκωσης των ατυχημάτων και το 63,5% λόγω μείωσης των αιμοδοτών.

Περίπου το 52,0% των ερωτηθέντων δεν θεωρεί ότι η αιμοδοσία είναι ένας τρόπος για δωρεάν εξετάσεις. Μόλις 44,3% του συνόλου, παραδέχεται πως δίνει αίμα για προσωπική παρακαταθήκη και κάλυψη μελλοντικών προσωπικών και οικογενειακών αναγκών. Οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως αισθάνονται πληρότητα και ικανοποίηση μετά την αιμοδοσία. Τέλος, μέσο ποσοστό, στην τάξη του 40,4% τονίζει πως δεν είναι ο σκοπός της αιμοδοσία ο έλεγχος ύπαρξης μεταδιδόμενων νοσημάτων.

Πίνακας 5: Απαντήσεις ερωτηθέντων για τα κίνητρα για αιμοδοσία

	Διαφωνώ απόλυτα		Διαφωνώ		Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ		Συμφωνώ		Συμφωνώ απόλυτα	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Η αιμοδοσία είναι μία διαδικασία ευεργετική για την υγεία μου.	1	0,9%	0	0,0%	7	6,2%	47	41,6%	58	51,3%
2. Είναι ηθικό καθήκον μου να ενεργώ με αυτόν τον τρόπο απέναντι στους συνανθρώπους μου.	0	0,0%	0	0,0%	6	5,3%	44	38,6%	64	56,1%

3. Ευαισθητοποιήθηκα όταν χρειάστηκε κάποτε να προσφέρω αίμα για κάποιο συγγενή ή φίλο.	4	3,6%	9	8,0%	14	12,5%	37	33,0%	48	42,9%
4. Με αυτόν τον τρόπο σώζω ζωές.	1	0,9%	1	0,9%	1	0,9%	26	22,6%	86	74,7%
5. Παίρνω άδεια απουσία από τη δουλειά μου.	14	13,1%	20	18,7%	34	31,8%	25	23,4%	19	13,1%
6. Με την εθελοντική αιμοδοσία κερδίζω κοινωνική αναγνώριση.	20	17,7%	34	30,1%	37	32,7%	11	9,7%	11	9,7%
7. Είναι αυξημένη η ανάγκη για αίμα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια.	1	0,9%	0	0,0%	7	6,1%	39	33,9%	68	59,1%
8. Οι ανάγκες για αίμα στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί λόγω αύξησης των ατυχημάτων.	1	0,9%	0	0,0%	18	15,7%	48	41,7%	48	41,7%
9. Οι ανάγκες για αίμα στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί λόγω μείωσης των αιμοδοτών.	0	16,0%	7	6,1%	35	30,4%	42	36,5%	31	27,0%
10. Πρέπει κανείς να δίνει αίμα για να κάνει δωρεάν τακτικές ιατρικές εξετάσεις.	23	20,0%	37	32,2%	29	25,2%	15	13,0%	11	9,6%
11. Δίνω αίμα με σκοπό την προσωπική παρακαταθήκη για κάλυψη αναγκών σε αίμα συγγενών ή φίλων.	13	17,6%	18	20,8%	33	18,4%	38	17,6%	13	25,6%
12. Αισθάνομαι πληρότητα και ικανοποίηση από την πράξη προσφοράς.	0	0,0%	1	0,9%	9	7,9%	48	42,1%	56	49,1%
13. Πρέπει κανείς να δίνει αίμα για να ελέγχει μεταδιδόμενα νοσήματα όπως AIDS/HIV, ηπατίτιδες.	21	18,4%	25	21,9%	23	20,2%	32	28,1%	13	11,4%

4.2.2.5 Εκτίμηση για τις στάσεις προς την ενσυναίσθηση

Στον Πίνακα 6 γίνεται παρουσίαση της κατανομής συχνότητων για ενσυναίσθηση. Αναλυτικά, το 46,5% παραδέχεται ότι μερικές φορές ενθουσιάζεται όταν ενθουσιάζεται και κάποιος άλλος, το 47,3% δηλώνει πως η ατυχία των άλλων δεν τους ενοχλεί. Το 45,5% δηλώνει πως συχνά στην περίπτωσης ασεβούς συμπεριφοράς απέναντι σε κάποιο άτομο αναστατώνεται αλλά το 73,0% συμφωνεί πως ποτέ έως σχεδόν πάντα συμμερίζεται τη χαρά ενός ατόμου που βρίσκεται κοντά του.

Στο 58,9% υπάρχει όταν κάνει κάποιον άλλο να νιώθει καλύτερα, ενώ κατά το 75,2%, υπάρχει σχεδόν πάντα εκδήλωση τρυφερών συναισθημάτων καθώς νοιάζονται για ανθρώπους που είναι πιο άτυχοι από τους ίδιους. Το 41,1% του δείγματος τονίζει πως όταν κάποιος φίλος αρχίζει να τους μιλά για κάποιο πρόβλημα του ποτέ δεν προσπαθούν να αλλάξουν θέμα. Το 54,4% του πληθυσμού συχνά μπορεί να καταλάβει πότε κάποιος άλλος είναι λυπημένος ακόμη και αν δεν γίνει αναφορά και το 52,3% μερικές φορές συντονίζεται με τα συναισθήματα των άλλων.

Το 37,5% παραδέχεται πως μερικές φορές δεν συμπονεί ανθρώπους οι οποίοι φέρουν ευθύνη για σοβαρές τους ασθένειες, το 39,6% δηλώνει πως αναστατώνεται όταν κάποιος κλαίει. Το 41,4% δηλώνει πως σπάνια δεν ενδιαφέρεται πραγματικά για το πώς νιώθει ο άλλος.

Περίπου το 45,0% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι συχνά αισθάνονται έντονη παρότρυνση να βοηθήσουν κάποιον που μοιάζει αναστατωμένος. Μόλις 41,8% του συνόλου, παραδέχεται πως σχεδόν πάντα στεναχωριέται για κάποιον που τον μεταχειρίζονται άδικα. Οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως δεν θεωρούν χαζό ο άνθρωπος να καίει από ευτυχία. Τέλος, μεγάλο ποσοστό, στην τάξη του 89,3% σχεδόν πάντα όταν βλέπουν να εκμεταλλεύονται κάποιον, νιώθουν την ανάγκη να τον προστατεύσουν.

Πίνακας 6: Απαντήσεις ερωτηθέντων σχετικά με την ενσυναίσθηση

	Ποτέ		Σπάνια		Μερικές φορές		Συχνά		Πάντα	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Όταν κάποιος ενθουσιάζεται, τείνω να ενθουσιάζομαι κι εγώ.	10	8,8%	20	17,5%	53	46,5%	28	24,6%	3	2,6%
2. Οι ατυχίες των άλλων δεν με ενοχλούν ιδιαίτερα.	13	11,6%	24	21,4%	53	47,3%	21	18,8%	1	0,9%

3. Όταν συμπεριφέρονται με ασέβεια σε κάποιο άτομο αναστατώνομαι.	0	0,0%	1	0,9%	14	12,7%	50	45,5%	45	40,9%
4. Δεν συμερίζομαι τη χαρά κάποιου ατόμου που βρίσκεται κοντά μου.	31	27,9%	50	45,0%	13	11,7%	9	8,1%	8	7,2%
5. Χαίρομαι να κάνω τους άλλους ανθρώπους να νιώθουν καλύτερα	0	0,0%	0	0,0%	7	6,3%	39	34,8%	66	58,9%
6. Έχω τρυφερά συναισθήματα και νοιάζομαι για τους ανθρώπους που είναι λιγότερο τυχεροί από μένα.	0	0,0%	0	0,0%	28	24,8%	44	38,9%	41	36,3%
7. Όταν ένας φίλος αρχίζει να μου μιλά για τα προβλήματα του/της προσπαθώ να αλλάξω συζήτηση.	46	41,1%	40	35,7%	19	17,0%	6	5,4%	1	0,9%
8. Μπορώ να καταλάβω πότε οι άλλοι είναι λυπημένοι ακόμη και αν δεν μου το πουν.	0	0,0%	1	0,9%	32	28,1%	62	54,4%	19	16,7%
9. Ανακαλύπτω ότι συντονίζομαι με τα συναισθήματα των άλλων.	3	2,7%	12	10,8%	58	52,3%	36	32,4%	2	1,8%
10. Δεν συμπονώ τους ανθρώπους που ευθύνονται οι ίδιοι για τις σοβαρές τους ασθένειες.	29	25,9%	33	29,5%	42	37,5%	8	7,1%	0	0,0%
11. Αναστατώνομαι/ταράζομαι όταν κάποιος κλαίει.	1	0,9%	8	7,2%	44	39,6%	39	35,1%	19	17,1%
12. Δεν ενδιαφέρομαι πραγματικά για το πως νιώθουν οι άλλοι.	37	33,3%	46	41,4%	20	18,0%	6	5,4%	2	1,8%
13. Νοιώθω μια ισχυρή παρότρυνση να βοηθήσω κάποιο άτομο που φαίνεται αναστατωμένο.	0	0,0%	1	0,9%	33	29,5%	52	46,4%	26	23,2%

14. Δεν στεναχωριέμαι για κάποιον άνθρωπο που το μεταχειρίζονται άδιστα	46	41,8%	37	33,6%	11	10,0%	9	8,2%	7	6,4%
15. Θεωρώ χαζό οι άνθρωποι να κείνται από ευτυχία.	42	40,4%	25	24,0%	23	22,1%	9	8,7%	5	4,8%
16. Όταν βλέπω να εκμεταλλεύονται κάποιον άνθρωπο, νιώθω την ανάγκη να το προστατεύσω.	0	0,0%	2	1,8%	10	8,9%	51	45,5%	49	43,8%

4.2.2.6 Εκτίμηση για τις στάσεις προς τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες

Στον Πίνακα 7 γίνεται παρουσίαση της κατανομής συχνοτήτων για ενσυναίσθηση. Αναλυτικά, το 39,1% παραδέχεται ότι σχεδόν κάθε μέρα αισθάνεται την παρουσία του Θεού, το 29,8% δηλώνει πως βιώνει μία σύνδεση με όλη τη ζωή σχεδόν κάθε μέρα. Το 24,8% δηλώνει πως κάποιες μέρες στη διάρκεια της λατρείας ή σε στιγμές επαφής με το Θεό αισθάνεται χαρά που βγαίνει έξω από τις καθημερινές έννοιες αλλά το 41,7% παίρνει δύναμη από τη θρησκεία ή την πνευματικότητα σχεδόν καθημερινά.

Το 28,8% βρίσκει δύναμη στην θρησκεία και την πνευματικότητα κάποιες μέρες, ενώ κατά το 29,0%, αισθάνονται εσωτερική ειρήνη και αρμονία κάποιες μέρες. Το 21,9% του δείγματος τονίζει πως ζητά τη βοήθεια του Θεού στο μέσο των καθημερινών του δραστηριοτήτων. Το 26,9% του πληθυσμού κάποιες μέρες αισθάνεται καθοδηγούμενο από το Θεό και το 39,0% αισθάνεται άμεσα την αγάπη του Θεού κάθε μέρα και πολλές φορές μέσα σε αυτή.

Το 23,0% παραδέχεται πως αισθάνεται άμεσα την αγάπη του Θεού μέσα από άλλους καθημερινά, το 29,5% δηλώνει πως η ομορφιά της πλάσης τους συγκινεί καθημερινά. Το 72,9% δηλώνει πως αισθάνεται ευγνωμοσύνη για τα αγαθά του σε καθημερινή βάση αλλά και πολλές φορές εντός της ημέρας.

Περίπου το 28,0% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι συχνά νιώθουν ένα ανιδιοτελές ενδιαφέρον για τους άλλους τις περισσότερες μέρες. Μόλις 34,3% του συνόλου, παραδέχεται πως τις περισσότερες μέρες δέχεται τους άλλους ακόμα και αν κάνουν λάθος πράγματα. Οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως θα ήθελαν τις περισσότερες μέρες να είναι πιο κοντά στο Θεό. Κλείνοντας, μεγάλο ποσοστό, της τάξης του 47,2% αισθάνεται πολύ κοντά στο Θεό.

Πίνακας 7: Απαντήσεις ερωτηθέντων σχετικά με τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες

	Πολλές φορές την ημέρα		Κάθε μέρα		Τις περισσότερες μέρες		Κάποιες μέρες		Κάθε τόσο		Ποτέ	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Αισθάνομαι την παρουσία του Θεού.	11	10,0%	32	29,1%	14	12,7%	29	26,4%	14	12,7%	10	9,1%
2. Βιώνω μία σύνδεση με όλη τη ζωή.	5	4,3%	23	24,5%	20	21,3%	21	22,3%	14	14,9%	11	11,7%
3. Κατά τη διάρκεια της λατρείας ή σε άλλες στιγμές όταν έρχομαι σε επαφή με το Θεό, αισθάνομαι χαρά που με "βγάζει έξω" από καθημερινές έννοιες	10	9,5%	15	14,3%	25	23,8%	26	24,8%	15	14,3%	14	13,3%
4. Παίρνω δύναμη από τη θρησκεία ή την πνευματικότητα.	20	18,5%	25	23,1%	21	19,4%	22	20,4%	13	12,0%	7	6,5%
5. Βρίσκω παρηγοριά στη θρησκεία ή στην πνευματικότητα.	11	10,6%	22	21,2%	16	15,4%	30	28,8%	12	11,5%	13	12,5%
6. Αισθάνομαι βαθιά εσωτερική ειρήνη και αρμονία.	15	14,0%	21	19,6%	28	26,2%	31	29,0%	8	7,5%	4	3,7%
7. Ζητώ τη βοήθεια του Θεού στο μέσο των καθημερινών μου δραστηριοτήτων.	21	20,0%	19	18,1%	19	18,1%	23	21,9%	14	13,3%	9	8,6%
8. Αισθάνομαι καθοδηγούμενος από το Θεό στο μέσο των καθημερινών μου δραστηριοτήτων.	11	10,2%	15	13,9%	19	17,6%	29	26,9%	20	18,5%	14	13,0%

9. Αισθάνομαι άμεσα την αγάπη του Θεού προς εμένα.	16	15,2%	25	23,8%	21	20,0%	21	20,0%	15	14,3%	7	6,7%
10. Αισθάνομαι την αγάπη του Θεού προς εμένα μέσω άλλων.	8	8,0%	23	23,0%	20	20,0%	15	15,0%	16	16,0%	18	18,0%
11. Η ομορφιά της πλάσης με συγκινεί πνευματικά.	16	15,2%	31	29,5%	22	21,0%	20	19,0%	11	10,5%	5	4,8%
12. Αισθάνομαι ευγνώμων για τα αγαθά μου.	28	26,2%	50	46,7%	18	16,8%	4	3,7%	4	3,7%	3	2,8%
13. Αισθάνομαι ένα ανιδιοτελές ενδιαφέρον για τους άλλους.	11	10,5%	23	21,9%	29	27,6%	28	26,7%	12	11,4%	2	1,9%
14. Δέχομαι τους άλλους ακόμα και όταν κάνουν πράγματα που είναι λάθος.	10	9,3%	18	16,7%	37	34,3%	35	32,4%	8	7,4%	0	0,0%
15. Επιθυμώ να είμαι πιο κοντά στο Θεό ή σε ένωση με τα θεία.	12	11,3%	23	21,7%	26	24,5%	18	17,0%	21	19,8%	6	5,7%
	Καθόλου		Κάπως κοντά		Πολύ κοντά		Όσο γίνεται πιο κοντά					
	N	%	N	%	N	%	N	%				
Γενικά πόσο κοντά αισθάνεσαι στο Θεό;	11	10,0%	32	29,1%	29	26,4%	14	12,7%				

4.2.2.7 Εκτίμηση στις στάσεις προς τον αλτρουισμό

Στον Πίνακα 8 γίνεται παρουσίαση της κατανομής συχνοτήτων για τον αλτρουισμό. Αναλυτικά, το 36,3% παραδέχεται πως δεν έχει ξεκάθαρη άποψη για το αν κάποιος πρέπει να πληρώνει φόρο πρόθυμα γιατί τα λεφτά πάνε σε καλό σκοπό, το 52,6% δηλώνει πως πιστεύει στην προσφορά σε οργανισμούς που έχουν ανάγκη. Το 54,9% δηλώνει πως συμφωνεί ότι καθένας μας οφείλει να συνεισφέρει γενναιόδωρα ώστε να βοηθήσουν τους λιγότερα

ευνοημένους και το 43,5% συμφωνεί πως άνθρωποι οι οποίοι έχουν αρκετά για τον εαυτό τους πρέπει να δίνουν στους άπορους.

Περίπου το 41,6% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι διαφωνεί στην άποψη ότι κάθε προσφορά απαιτεί και το αντίστοιχο αντάλλαγμα. Μόλις 53,9% του συνόλου, αμφιταλαντεύεται στο αν οι πλειοψηφία των φιλανθρωπικών οργανισμών είναι ανέντιμοι. Οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως δεν θεωρούν ότι τα χρήματα για την κοινωνική πρόνοια θα μπορούσαν μετά από χρήση να μειώσουν τους φόρους. Τέλος, υψηλό ποσοστό, της τάξης του 78,1% διαφωνεί σχεδόν απόλυτα στο στην άποψη ότι σπαταλούνται άσκοπα χρήματα που δίνονται στους άπορους.

Πίνακας 8: Απαντήσεις ερωτηθέντων σχετικά με τον αλτρουισμό

	Διαφωνώ απόλυτα		Διαφωνώ		Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ		Συμφωνώ		Συμφωνώ απόλυτα	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Οι άνθρωποι πρέπει να πληρώνουν φόρους πρόθυμα, επειδή τα χρήματα πηγαίνουν σε καλούς σκοπούς.	3	2,6%	29	25,0%	41	35,3%	32	27,6%	8	6,9%
2. Πιστεύετε στη γενναιόδωρη προσφορά σε οργανισμούς (φορείς) οι οποίοι έχουν ανάγκες.	1	0,9%	8	6,9%	36	31,0%	60	51,7%	9	7,9%
3. Θα πρέπει όλοι να συνεισφέρουν γενναιόδωρα για να βοηθήσουν τους λιγότερο ευνοημένους.	0	0,0%	7	6,0%	25	21,6%	62	53,4%	19	16,4%
4. Οι άνθρωποι οι οποίοι έχουν αρκετά για τους εαυτούς τους, έχουν καθήκον να προσφέρουν σε άπορους.	0	0,0%	6	5,2%	38	33,0%	50	43,5%	21	18,3%
5. Δεν πιστεύω στην οποιαδήποτε προσφορά χωρίς αντάλλαγμα.	21	18,6%	47	41,6%	28	24,8%	13	11,5%	4	3,5%
6. Οι περισσότεροι φιλανθρωπικοί οργανισμοί είναι	5	4,3%	37	32,2%	62	53,9%	11	9,5%	0	0,0%

ανέντιμοι.

7. Τα χρήματα που δαπανώνται για κοινωνική πρόνοια θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για να μειωθούν οι φόροι.	20	17,7%	54	47,8%	24	21,2%	12	10,6%	3	2,7%
8. Τα περισσότερα χρήματα που δίνονται στους άπορους είναι μία άσκοπη σπατάλη	30	26,3%	59	51,8%	18	15,8%	5	4,4%	2	1,8%

4.3 Επαγωγική στατιστική

4.3.1 Ανάλυση κανονικότητας

Ο έλεγχος κανονικότητας, αποδιδόμενος στον πίνακα 9, για τις τέσσερις διαστάσεις της έρευνας, προκύπτει ότι όλες οι κλίμακες ακολουθούν την κανονική κατανομή, δηλαδή η διάσταση Κίνητρα του αιμοδότη ($p = 0,101$), η κλίμακα Ενσυναίσθησης ($p = 0,196$), η κλίμακα Καθημερινών πνευματικών εμπειριών ($p = 0,112$) και η κλίμακα Αλτρουισμού ($p = 0,200$).

Πίνακας 9: Έλεγχος Κανονικότητας Κλιμάκων

	Kolmogorov-Smirnov ^a		
	Statistic	Df	Sig.
Κίνητρα του αιμοδότη	,096	111	,200*
Κλίμακα Ενσυναίσθησης	,091	111	,194
Κλίμακα Καθημερινών πνευματικών εμπειριών	,097	111	,126
Κλίμακα Αλτρουισμού	,082	111	,200*

Ως προς την υλοποίηση της επαγωγικής ανάλυσης, έγινε χρήση των παραμετρικών ελέγχων, ως προς τις κλίμακες εκείνες που ακολουθούσαν, με βάση τους ελέγχους, την κανονική κατανομή δηλαδή τα κίνητρα του αιμοδότη, η κλίμακα Ενσυναίσθηση, η κλίμακα Καθημερινών πνευματικών εμπειριών και η κλίμακα Αλτρουισμού.

Βάση του ελέγχου Kolmogorov – Smirnov, η ηλικία ($p = 0,200$) και η ηλικία που δώσανε πρώτη φορά αίμα ($p = 0,200$) ακολουθούσαν το κριτήριο της κανονικής κατανομής, άρα θα χρησιμοποιηθούν παραμετρικούς ελέγχους σε αυτές τις μεταβλητές.

4.3.2 Συσχετίσεις ερωτηματολογίων

Στους πίνακες 10 και 11 γίνεται παράθεση των διμετάβλητων σχέσεων μεταξύ των βαθμολογιών των 4 κλιμάκων καθώς και ανάμεσα στα δημογραφικά και εργασιακά χαρακτηριστικά.

Πίνακας 10: Συσχετίσεις των τεσσάρων κλιμάκων της έρευνας

		Κίνητρα του αιμοδότη	Κλίμακα Ενσυναίσθησης	Κλίμακα Καθημερινών πνευματικών εμπειριών	Κλίμακα Αλτρουισμού
Κίνητρα του αιμοδότη	R	1	,165*	-,124	-,358
	P		,049	,195	,879
Κλίμακα Ενσυναίσθησης	R	,165*	1	,090	-,062
	P	,049		,346	,513
Κλίμακα Καθημερινών πνευματικών εμπειριών	R	-,124	,090	1	,412
	P	,195	,346		,112
Κλίμακα Αλτρουισμού	R	-,358	-,062	,412	1
	P	,879	,513	,112	

Σημείωση. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Χρησιμοποιώντας τον έλεγχο Pearson για τις βαθμολογίες στα τέσσερα ερωτηματολόγια προκύπτουν τα εξής αποτελέσματα:

Θετική συσχέτιση ανάμεσα στην κλίμακα κινήτρων του αιμοδότη και στην κλίμακα Ενσυναίσθησης. Ειδικότερα, η αύξηση της βαθμολογίας της κλίμακας κινήτρων, υποδηλώνει αύξηση και των ποσοστών στην κλίμακα Ενσυναίσθησης. Ωστόσο, δεν βρέθηκε στατιστικώς κάποια σημαντική συσχέτιση για τα τέσσερα ερωτηματολόγια.

Πίνακας 11: *Συσχετίσεις των τεσσάρων ερωτηματολογίων της έρευνας με τα ποσοτικά δημογραφικά και εργασιακά χαρακτηριστικά*

			Ηλικία	Ποια ήταν η ηλικία που δώσατε αίμα πρώτη φορά;
	Κίνητρα του αιμοδότη	r	-,025	,014
		p	,798	,890
	Κλίμακα Ενσυναίσθησης	r	,067	-,064
		p	,495	,514
	Κλίμακα Καθημερινών πνευματικών εμπειριών	r	-,304**	-,202*
		p	,002	,041
	Κλίμακα Αλτρουισμού	r	-,038	-,100
		p	,695	,308

Σημείωση. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Χρησιμοποιώντας τον έλεγχο Pearson ανάμεσα στις βαθμολογίες για τέσσερα ερωτηματολόγια και των ποσοτικών δημογραφικών και εργασιακών χαρακτηριστικών προκύπτουν τα εξής αποτελέσματα:

Αρνητική συσχέτιση μεταξύ της ηλικίας των ερωτηθέντων στη παρούσα χρονική στιγμή και της κλίμακας Καθημερινών πνευματικών εμπειριών. Ειδικότερα, την αύξηση της ηλικίας, μειώνεται ο βαθμός των καθημερινών πνευματικών εμπειριών.

Αρνητική συσχέτιση μεταξύ της ηλικίας που οι συμμετέχοντες έδωσαν πρώτη φορά αίμα και της κλίμακας Καθημερινών πνευματικών εμπειριών. Ειδικότερα, με την αύξηση της ηλικίας, μειώνεται ο βαθμός των καθημερινών πνευματικών εμπειριών.

4.3.3 Βαθμολογία εκτίμησης ως προς τα κίνητρα του αιμοδότη

Η βαθμολογία για την εκτίμηση των στάσεων συνολικά όσον αφορά τα κίνητρα του αιμοδότη υπολογίζεται από την άθροιση για τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 έως 13 του 1^{ου} ερωτηματολογίου λαμβάνοντας τιμές 13 έως 65. Η προσαύξηση στη συνολική βαθμολογία δηλώνει αύξηση της συμφωνίας για τα κίνητρα του αιμοδότη. Η μέση τιμή της βαθμολογίας εκτίμησης των στάσεων υπολογίστηκε 48,5, της τυπική απόκλισης ήταν 6,3, της διάμεσου ήταν 48, της ελάχιστη τιμή ήταν 35 και της μέγιστη τιμή 65.

Στον πίνακα 12 γίνεται παρουσίαση των σχέσεων μεταξύ των δημογραφικών και εργασιακών χαρακτηριστικών για τους συμμετέχοντες και της συνολικής βαθμολογίας για την εκτίμηση των απόψεων για τα κίνητρα του αιμοδότη.

Πίνακας 12: Συσχέτιση ανάμεσα στα δημογραφικά χαρακτηριστικά και τη συνολική βαθμολογία των στάσεων ως προς τα κίνητρα των αιμοδοτών

Δημογραφικά χαρακτηριστικά	Μέσος όρος βαθμολογίας ± Τυπική απόκλιση	P
Φύλο		0,257*
Άνδρας	49,4 ± (6,8)	
Γυναίκα	48,0 ± (5,9)	
Επίπεδο εκπαίδευσης		0,005**
Απόφοιτος/ η Δημοτικού	43,0 ± (0,0)	
Απόφοιτος/η Γυμνασίου – Λυκείου	49,9 ± (8,7)	
Απόφοιτος Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	47,9 ± (5,7)	
Μεταπτυχιακός/ Διδακτορικός	49,4 ± (5,1)	
Αριθμός παιδιών		0,479**

Προϊστάμενος/η Νοσηλευτής	48,6 ± (5,1)	
Νοσηλευτής	47,5 ± (6,5)	
Βοηθός Νοσηλευτής	49,1 ± (6,7)	
	46,3 ± (6,3)	
Οικογενειακή κατάσταση		0,209**
Έγγαμος/η	49,1 ± (7,1)	
Άγαμος/η	47,3 ± (4,2)	
Διαζευγμένος/η	50,3 ± (5,0)	
Χήρος/α	44,8 ± (7,8)	
Τόπος κατοικίας		0,027*
Χωριό	46,5 ± (4,3)	
Πόλη	49,0 ± (6,5)	
Απασχόληση		0,501**
Εργαζόμενος/η (Πλήρες ωράριο)	48,4 ± (6,2)	
Εργαζόμενος/η (Υποαπασχόληση)	47,5 ± (7,0)	
Απασχόληση από το σπίτι	43,5 ± (0,7)	
Άνεργος	50,4 ± (6,5)	
Συνταξιούχος	49,8 ± (8,1)	
Άλλο	42,5 ± (1,5)	
Δίνετε αίμα;		0,915*
Συστηματικά	48,6 ± (6,5)	
Περιστασιακά	48,7 ± (6,1)	

Σημείωση. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Μετα την υλοποίηση των αναλύσεων προέκυψε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση, ανάμεσα στη συνολική βαθμολογία των απόψεων ως προς τα κίνητρα του αιμοδότη, της εκπαίδευσης και του τόπου κατοικίας με σημαντικότητα 5%. Δεν αποδείχθηκε στατιστικά κάποια άλλη σημαντική συσχέτιση.

Ο τόπος κατοικίας και η εκπαίδευση σχετίστηκαν με τη βαθμολογία των κινήτρων του αιμοδότη. Συγκεκριμένα, οι μεταπτυχιακοί/διδακτορικοί συγκέντρωσαν πιο μεγάλη βαθμολογία από τους απόφοιτους Δημοτικού και οι κάτοικοι της πόλης είχαν μεγαλύτερη βαθμολογία από τους κατοίκους του χωριού.

4.3.4 Βαθμολογία εκτίμησης ως προς την Ενσυναίσθηση

Η βαθμολογία για την εκτίμηση των στάσεων συνολικά όσον αφορά την Ενσυναίσθηση υπολογίζεται από την άθροιση για τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 έως 16 του 2^{ου} ερωτηματολογίου λαμβάνοντας τιμές 0 έως 64. Η προσαύξηση στη συνολική βαθμολογία δηλώνει αύξηση της συχνότητας για την ενσυναίσθηση. Η μέση τιμή της βαθμολογίας εκτίμησης των στάσεων υπολογίστηκε 33,1, της τυπικής απόκλισης ήταν 6,5, της διάμεσου ήταν 33, της ελάχιστης τιμής ήταν 3 και της μέγιστης τιμής 49.

Στον πίνακα 13 γίνεται παρουσίαση των σχέσεων μεταξύ των δημογραφικών και εργασιακών χαρακτηριστικών για τους συμμετέχοντες και της συνολικής βαθμολογίας για την εκτίμηση των απόψεων ως προς την κλίμακα ενσυναίσθησης.

Πίνακας 13: Συσχέτιση ανάμεσα στα δημογραφικά χαρακτηριστικά και τη συνολική βαθμολογία των στάσεων ως προς την ενσυναίσθηση

Δημογραφικά χαρακτηριστικά	Μέσος όρος βαθμολογίας ± Τυπική απόκλιση	P
Φύλο		0,077*
Άνδρας	34,6 ± (5,7)	
Γυναίκα	32,3 ± (6,8)	
Επίπεδο εκπαίδευσης		0,799**
Απόφοιτος/ η Δημοτικού	32,0 ± (0,0)	
Απόφοιτος/η Γυμνασίου – Λυκείου	34,3 ± (8,9)	
Απόφοιτος Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	32,8 ± (6,3)	
Μεταπτυχιακός/ Διδακτορικός	32,8 ± (2,9)	
Αριθμός παιδιών		0,361**
0	31,6 ± (4,4)	
1	31,8 ± (9,3)	
2	33,9 ± (6,9)	

3+	33,7 ± (4,1)	
Οικογενειακή κατάσταση		0,011**
Έγγαμος/η	34,0 ± (6,7)	
Άγαμος/η	33,3 ± (4,7)	
Διαζευγμένος/η	27,3 ± (8,5)	
Χήρος/α	32,4 ± (2,7)	
Τόπος κατοικίας		0,119*
Χωριό	31,2 ± (7,5)	
Πόλη	33,5 ± (6,1)	
Απασχόληση		0,049**
Εργαζόμενος/η (Πλήρες ωράριο)	33,8 ± (4,9)	
Εργαζόμενος/η (Υποαπασχόληση)	35,5 ± (1,3)	
Απασχόληση από το σπίτι	33,5 ± (2,1)	
Άνεργος	27,1 ± (11,9)	
Συνταξιούχος	31,2 ± (8,1)	
Άλλο	31,0 ± (1,4)	
Δίνετε αίμα;		0,475*
Συστηματικά	32,6 ± (6,9)	
Περιστασιακά	33,5 ± (6,3)	

Σημείωση. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Μετα την υλοποίηση των αναλύσεων προέκυψε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση, ανάμεσα στη συνολική βαθμολογία των απόψεων ως προς την ενσυναίσθηση, της οικογενειακής κατάστασης και της απασχόλησης με σημαντικότητα 5%. Δεν αποδείχθηκε στατιστικά κάποια άλλη σημαντική συσχέτιση.

Η οικογενειακή κατάσταση και η απασχόληση σχετίστηκαν με τη βαθμολογία των απόψεων για την ενσυναίσθηση. Συγκεκριμένα, οι έγγαμοι είχαν μεγαλύτερο σκορ σε σύγκριση με τους διαζευγμένους και οι εργαζόμενοι με υποαπασχόληση είχαν μεγαλύτερη βαθμολογία από τους άνεργους.

4.3.5 Βαθμολογία εκτίμησης ως προς την Κλίμακα Καθημερινών πνευματικών εμπειριών

Η βαθμολογία για την εκτίμηση των στάσεων συνολικά όσον αφορά την Κλίμακα Καθημερινών πνευματικών εμπειριών υπολογίζεται από την άθροιση για τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 έως 15 του 3^{ου} ερωτηματολογίου λαμβάνοντας τιμές 15 έως 90. Η προσαύξηση στη συνολική βαθμολογία δηλώνει μείωση της συχνότητας για τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες. Η μέση τιμή της βαθμολογίας εκτίμησης των στάσεων υπολογίστηκε 47,9, της τυπικής απόκλισης ήταν 16,9, της διάμεσου ήταν 46, της ελάχιστης τιμής ήταν 1 και της μέγιστης τιμής 87.

Στον πίνακα 14 γίνεται παρουσίαση των σχέσεων μεταξύ των δημογραφικών και εργασιακών χαρακτηριστικών για τους συμμετέχοντες και της συνολικής βαθμολογίας για την εκτίμηση των απόψεων ως προς την κλίμακα καθημερινών πνευματικών εμπειριών.

Πίνακας 14: Συσχέτιση ανάμεσα στα δημογραφικά χαρακτηριστικά και τη συνολική βαθμολογία των στάσεων ως προς τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες

Δημογραφικά χαρακτηριστικά	Μέσος όρος βαθμολογίας ± Τυπική απόκλιση	P
Φύλο		0,017*
Άνδρας	53,4 ± (18,5)	
Γυναίκα	45,3 ± (15,6)	
Επίπεδο εκπαίδευσης		0,992**
Απόφοιτος/ η Δημοτικού	48,0 ± (0,0)	
Απόφοιτος/η Γυμνασίου – Λυκείου	49,0 ± (18,7)	
Απόφοιτος Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	47,8 ± (17,6)	
Μεταπτυχιακός/ Διδακτορικός	48,5 ± (14,9)	
Αριθμός παιδιών		0,040**
0	55,1 ± (17,5)	
1	46,6 ± (19,3)	
2	43,8 ± (14,0)	
3+	46,9 ± (20,9)	
Οικογενειακή κατάσταση		0,628**

Έγγαμος/η	46,4 ± (14,7)	
Άγαμος/η	51,0 ± (16,6)	
Διαζευγμένος/η	50,3 ± (23,9)	
Χήρος/α	45,6 ± (29,9)	
Τόπος κατοικίας		0,480*
Χωριό	45,9 ± (21,4)	
Πόλη	48,7 ± (15,6)	
Απασχόληση		0,745**
Εργαζόμενος/η (Πλήρες ωράριο)	48,6 ± (15,4)	
Εργαζόμενος/η (Υποαπασχόληση)	44,3 ± (22,5)	
Απασχόληση από το σπίτι	57,5 ± (13,4)	
Άνεργος	51,8 ± (25,7)	
Συνταξιούχος	41,7 ± (23,9)	
Άλλο	42,0 ± (2,8)	
Δίνετε αίμα;		0,943*
Συστηματικά	47,9 ± (16,3)	
Περιστασιακά	48,1 ± (17,9)	

Σημείωση. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Μετα την υλοποίηση των αναλύσεων προέκυψε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση, ανάμεσα στη συνολική βαθμολογία των απόψεων ως προς τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες, του φύλου και των αριθμό των παιδιών με σημαντικότητα 5%. Δεν αποδείχθηκε στατιστικά κάποια άλλη σημαντική συσχέτιση.

Το φύλο και αριθμός παιδιού σχετίστηκαν με τη βαθμολογία των απόψεων ως προς τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες. Συγκεκριμένα, η βαθμολογία των ανδρών ήταν μεγαλύτερη αυτή των γυναικών και τα άτομα χωρίς κανένα παιδί είχαν μεγαλύτερη βαθμολογία από τα άτομα με 2 παιδιά.

4.3.6 Βαθμολογία εκτίμησης ως προς τον Αλτρουισμό

Η βαθμολογία για την εκτίμηση των στάσεων συνολικά όσον αφορά την Κλίμακα Αλτρουισμού υπολογίζεται από την άθροιση για τις απαντήσεις των ερωτήσεων 1 έως 8 του 4^{ου} ερωτηματολογίου λαμβάνοντας τιμές 8 έως 40. Η προσαύξηση στη συνολική βαθμολογία δηλώνει μείωση του βαθμού συμφωνίας για τον αλτρουισμό. Η μέση τιμή της βαθμολογίας εκτίμησης των στάσεων υπολογίστηκε 24, της τυπικής απόκλισης ήταν 3,3, της διάμεσου ήταν 24, της ελάχιστης τιμής ήταν 6 και της μέγιστης τιμής 30.

Στον πίνακα 15 γίνεται παρουσίαση των σχέσεων μεταξύ των δημογραφικών και εργασιακών χαρακτηριστικών για τους συμμετέχοντες και της συνολικής βαθμολογίας για την εκτίμηση των απόψεων ως προς την κλίμακα αλτρουισμού.

Πίνακας 15: Συσχέτιση ανάμεσα στα δημογραφικά χαρακτηριστικά και τη συνολική βαθμολογία των στάσεων ως προς τον αλτρουισμό

Δημογραφικά χαρακτηριστικά	Μέσος όρος βαθμολογίας ± Τυπική απόκλιση	P
Φύλο		0,674*
Άνδρας	23,8 ± (3,4)	
Γυναίκα	24,1 ± (3,2)	
Επίπεδο εκπαίδευσης		0,334**
Απόφοιτος/ η Δημοτικού	26,0 ± (0,0)	
Απόφοιτος/η Γυμνασίου – Λυκείου	23,1 ± (3,2)	
Απόφοιτος Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	24,1 ± (3,6)	
Μεταπτυχιακός/ Διδακτορικός	25,0 ± (1,5)	
Αριθμός παιδιών		0,793**
0	24,5 ± (3,5)	
1	23,9 ± (2,9)	
2	23,9 ± (3,5)	
3+	23,4 ± (2,7)	
Οικογενειακή κατάσταση		0,628**
Έγγαμος/η	23,7 ± (2,6)	
Άγαμος/η	24,5 ± (3,4)	
Διαζευγμένος/η	25,3 ± (2,2)	
Χήρος/α	21,4 ± (9,2)	

Τόπος κατοικίας		0,014*
Χωριό	25,5 ± (2,3)	
Πόλη	23,6 ± (3,4)	
Απασχόληση		0,736**
Εργαζόμενος/η (Πλήρες ωράριο)	23,8 ± (3,5)	
Εργαζόμενος/η (Υποαπασχόληση)	22,8 ± (2,5)	
Απασχόληση από το σπίτι	27,0 ± (1,4)	
Άνεργος	24,1 ± (2,9)	
Συνταξιούχος	24,2 ± (3,2)	
Άλλο	25,5 ± (0,7)	
Δίνετε αίμα;		0,860*
Συστηματικά	24,0 ± (3,9)	
Περιστασιακά	23,9 ± (2,4)	

Σημείωση. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Μετα την υλοποίηση των αναλύσεων προέκυψε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση, ανάμεσα στη συνολική βαθμολογία των απόψεων ως προς τον αλτρουισμό και τον τόπο κατοικίας με σημαντικότητα 5%. Δεν αποδείχθηκε στατιστικά κάποια άλλη σημαντική συσχέτιση.

Ο τόπος κατοικίας σχετίστηκε με τη βαθμολογία της διάστασης του αλτρουισμού. Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι του χωριού συγκέντρωσαν πιο μεγάλη βαθμολογία σε σύγκριση με τους κατοίκους της πόλης.

4.4 Συζήτηση - Συμπεράσματα

Η μέτρηση των κινήτρων του αιμοδότη είναι ένα πολλά μελετώμενο πεδίο, εντούτοις ο συσχετισμός της με την ενσυναίσθηση, τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες και τον αλτρουισμό, δηλαδή τα χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν την ψυχική του υγεία, είναι ένα νέο πεδίο, καθώς ήταν ανέγγιχτο στο κομμάτι της έρευνας στη Ελλάδα.

Από τη ανάλυση των αποτελεσμάτων της μελέτης, φαίνεται ότι τα κίνητρα του αιμοδότη των κατοίκων της Θεσσαλίας, κυμαίνονται σε ικανοποιητικά επίπεδα (μέτρια προς υψηλά σε βαθμό) με μέσο όρο 48,47 και τυπική απόκλιση 6,3, στη συνολική βαθμολογία 13 – 65. Επιπρόσθετα, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική σχέση, για τη βαθμολογία κινήτρων, την εκπαίδευση και τον τόπο κατοικίας, στο επίπεδο του 5%, κάτι το οποίο βασίζεται σε δυσκολίες που πιθανώς ανακύπτουν στους λιγότερο μορφωμένους ανθρώπους και τους ανθρώπους που κατοικούν σε μη αστικές περιοχές και αυτό προκαλεί έλλειψη κινήτρων.

Οι μεταπτυχιακοί/ διδακτορικοί συγκεντρώνουν μεγαλύτερη μέση τιμή κινήτρων 49,4 και T.A. = 5,1, σε σύγκριση με τους απόφοιτους δημοτικού, όπου η μέση τιμή 43,0 και SD = 0,0, καθώς και η κάτοικοι της πόλης έχουν μέση τιμή 49 με SD = 6,5 σε αντίθεση με του χωριού με μέσο όρο 46,5 και T.A. = 4,3. Από τα αποτελέσματα των ελέγχων καταλήγουμε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των κινήτρων του αιμοδότη, της εκπαίδευσης και του τόπου κατοικίας, γεγονός που συμφωνεί απόλυτα με παλαιότερη μελέτη, στην οποία αποτυπώνεται πως το μεγαλύτερο μορφωτικό επίπεδο και η διαμονή στα αστικά κέντρα δίνει περισσότερους λόγους για αιμοδοσία, σύμφωνα με τον Ziemek (2002). Επιπλέον, δεν προέκυψε κάποια σημαντική διαφοροποίηση στα κίνητρα του αιμοδότη με τα υπόλοιπα δημογραφικά.

Από τη βαθμολογία της εκτίμησης των απόψεων συνολικά, για την ενσυναίσθηση υπολογίζεται μιας μέτριας κλίμακας βαθμολογία έχοντας μέσο όρο 33,1 και T.A. = 6,5, στη συνολική βαθμολογία 0 έως 64, κατά την Toronto Empathy Scale. Με βάση τη διμεταβλητή ανάλυση προέκυψε στατιστική συσχέτιση ανάμεσα στη συνολική βαθμολογία των απόψεων για τους παράγοντες οικογενειακή κατάσταση και απασχόληση. Ειδικότερα, η οικογενειακή κατάσταση σχετίστηκε με το σκορ της κλίμακας της ενσυναίσθησης, καθώς οι έγγαμοι παρουσιάζουν μεγαλύτερη ενσυναίσθηση, σε σύγκριση με τους διαζευγμένους (M.T. = 34,0 και T.A. = 6,7 έναντι M.T. = 27,3 και T.A. = 8,5), κάτι που επαληθεύεται και από μελέτη του Hart. (1999). Η ηλικία, επίσης σχετίζεται θετικά, αλλά όχι στατιστικά σημαντικά, καθώς υπολογίστηκε πως άτομα όλων των ηλικιών συγκεντρώνουν το ίδιο σκορ. Η πιο πιθανή εξήγηση είναι ότι η παρέλευση των ετών, δεν επηρεάζει την ενσυναίσθηση. Η απασχόληση, σχετίζεται με τη βαθμολογία της κλίμακας της ενσυναίσθησης ($p = 0,049$), καθώς οι εργαζόμενοι (M.T. = 35,5) είχαν υψηλότερη μέση βαθμολογία από τους άνεργους (M.T.=27,1).

Από τη βαθμολογία εκτίμησης απόψεων για τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες προέκυψε μια μεσαίας κλίμακας βαθμολογία με M.T. = 47,9 και T.A. = 16,9, από τη συνολική βαθμολογία 15 έως 90, κατά τη Daily Spiritual Experience Scale – DSES. Από τα αποτελέσματα της διμεταβλητής ανάλυσης προκύπτει στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στη συνολική βαθμολογία των απόψεων και τους παράγοντες του φύλου, του αριθμού παιδιών, της ηλικίας και της ηλικίας πρώτης αιμοδοσίας.

Ειδικότερα, φαίνεται πως το φύλο συσχετίζεται με τη βαθμολογία της κλίμακας για τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες, καθώς οι γυναίκες έχουν χαμηλότερη βαθμολογία, σε σύγκριση με τους άνδρες (Μ.Τ. = 53,4 και Τ.Α. = 18,5 έναντι Μ.Τ. = 45,3 και Τ.Α. = 15,6), κάτι που δεν επαληθεύεται από τη μελέτη του Βουρδάμη (2018). Η ηλικία, επίσης έχει στατιστικά σημαντική, αρνητική συσχέτιση, καθώς φαίνεται πως ανάλογα με την ηλικία οι ομάδες παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις στη βαθμολογία, εν αντιθέσει με μελέτες των Ripprentrop et al. (2005). Πιο πιθανή ερμηνεία είναι ότι, η παρέλευση των χρόνων, της ωρίμανση, της εξοικείωση του ατόμου με το Θεό, αυξάνει το επίπεδο πνευματικών εμπειριών γιατί μεγαλώνει η κατανόηση για τη σπουδαιότητα της θρησκείας. Επίσης, ο αριθμός των παιδιών έχει σημαντική στατιστικά σχέση με τη βαθμολογία του επίπεδο πνευματικών εμπειριών, καθώς οι μη έχοντες παιδιά συγκεντρώνουν μεγαλύτερη βαθμολογία, σε σύγκριση με αυτούς που έχουν 2 παιδιά (Μ.Τ. = 55,1 και Τ.Α. = 17,5 έναντι Μ.Τ. = 43,8 και Τ.Α. = 14,0). Τέλος, για την ηλικία που τα άτομα έδωσαν πρώτη φορά αίμα παρουσιάζεται μία στατιστικά σημαντική, αρνητική συσχέτιση, αφού αποδεικνύεται πως ανάλογα με την ηλικία οι υποομάδες συγκεντρώνουν διαφορετική βαθμολογία, καθώς οι πιο μεγάλες ηλικίες βιώνουν πιο ουσιαστικά τη θρησκεία.

Για τη βαθμολογία διερεύνησης των απόψεων για την κλίμακα αλτρουισμού προκύπτει μια υψηλή βαθμολογία με μέση όρο 24 και Τ.Α. = 3,3, στη συνολική βαθμολογία 8 έως 40, κατά την Altruism Scale.

Συμφώνα με την ανάλυση δύο μεταβλητών προέκυψε στατιστικά σημαντική σχέση, ανάμεσα στη συνολική βαθμολογία των στάσεων και του παράγοντα τόπος κατοικίας. Συνολικά προέκυψε ότι, ο τόπος κατοικίας συσχετίζεται με τη βαθμολογία της κλίμακας του αλτρουισμού, καθώς η πόλη συγκεντρώνει μεγαλύτερη βαθμολογία, σε σύγκριση με το χωριό (Μ.Τ. = 25,5 και Τ.Α. = 2,3 έναντι Μ.Τ. = 23,6 και Τ.Α. = 3,4), γεγονός το οποίο επαληθεύεται και από τη μελέτη των Batson et al. (2012). Το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, η οικογενειακή κατάσταση, ο αριθμός των παιδιών και τα λοιπά δημογραφικά στοιχεία δенаποτελούν σημαντικούς παράγοντες που επιδρούν τη στάση έναντι του αλτρουισμού, καθώς σε όλους τους αυτούς τους παράγοντες δεν υπολογίζονται διαφοροποιήσεις της βαθμολογίας, συμπέρασμα το οποίο συνάδει με τα αποτελέσματα των μελετών του Bierhoff, (2004).

Τέλος, κάνοντας συσχετίσεις μεταξύ των βαθμολογιών των τεσσάρων κλιμάκων στοχεύοντας στην απάντηση του κύριου ερωτήματος της μελέτης, παρουσιάζεται αρνητική συσχέτιση μεταξύ των κινήτρων του αιμοδότη, της κλίμακας καθημερινών πνευματικών εμπειριών και του αλτρουισμού, καθώς η αύξηση της βαθμολογίας των κινήτρων του αιμοδότη προκαλεί μείωση της βαθμολογίας των κλιμάκων καθημερινών πνευματικών εμπειριών και του αλτρουισμού. Θετικά σχετίζεται η βαθμολογία ως προς το την κλίμακα καθημερινών πνευματικών εμπειριών με την ενσυναίσθηση και τον αλτρουισμό τους, καθώς

η αύξηση της βαθμολογίας των πνευματικών εμπειριών, προκαλεί αύξηση και της βαθμολογίας εκτίμησης των στάσεων τα άλλων δύο κλιμάκων. Επίσης, αρνητική συσχέτιση υπάρχει μεταξύ της κλίμακας αλτρουισμού με αυτή της ενσυναίσθησης, καθώς όσο αυξάνεται ο αλτρουισμός μειώνεται η ενσυναίσθηση. Κρίνεται σημαντικό τέλος, ότι στη μελέτη αποτυπώθηκε μόνο μία θετική συσχέτιση στατιστικώς σημαντική, όσον αφορά τα κίνητρα των αιμοδοτών και της ενσυναίσθησης αυτών, καθώς όσο αυξάνεται η βαθμολογία της πρώτης συνεπάγεται αντίστοιχη αυξάνεται και η βαθμολογία στη δεύτερη κλίμακα.

Τα ευρήματα της έρευνας μας επαληθεύουν διαπιστώσεις παλαιότερων μελετών όπως της Μαραντίδου (2007), με τις οποίες κατέληξε σε συμπεράσματα όπως ότι, υψηλό ποσοστό τακτικών αιμοδοτών και σε υψηλότερο ποσοστό περιστασιακών αιμοδοτών υποστηρίζουν την ιδέα πως η αιμοδοσία είναι μία πράξη με ανυπέβλητη προσφορά για το συνάνθρωπο και έχουν τη γνώση και την άρτια ενημέρωση περί των αυξημένων αναγκών της Ελλάδας για αίμα αλλά και της δυσκολίας εύρεσης.

Σε γενικό επίπεδο η κατανομή των κοινωνικών και δημογραφικών χαρακτηριστικών για τους εθελοντές αιμοδότες της έρευνας παρουσιάζεται όμοια με το μέσο όρο του πληθυσμού. Εντούτοις υπήρχαν κάποιες διαφορές αφού παρατηρείται ανεπαρκής αντιπροσώπευση σε σχέση με τους νέους ηλικιακά αιμοδότες, όπως και σε πλήθος άλλων ερευνών για άλλες χώρες της Ευρώπης και ειδικότερα στην έρευνα των Misje A.H et al. (2005), καθώς και των Lemmens et al. (2005). Αυτό μπορεί να έχει τη βάση του σε κάποια κριτήρια αποκλεισμού από την διαδικασία της αιμοδοσίας, το οποίο απαντάται κατά κύριο λόγο σε άτομα νεότερης ηλικίας (π.χ.: συχνή εναλλαγή ερωτικών συντρόφων, τατουάζ κ.α.). Συνεπώς, γίνεται εμφανές ότι σχετικά με μικρούς ηλικιακά αιμοδότες, η μέθοδος για την προσέλκυση αιμοδοτών δεν έχει επιφέρει θετικά αποτελέσματα στο να εφαρμόσει κάποιο απαραίτητο πρόγραμμα, καθιστώντας απαραίτητη την επιπλέον έρευνα της διερεύνησης για τα κίνητρα που θα καθιστούσαν εφικτή την προσέλκυση νέων ηλικιακά αιμοδοτών.

Επιπλέον, συμπεραίνουμε ότι ενδεχομένως οι υπηρεσίες αιμοδοσίας της Ελλάδας δεν επιδιώκουν την καλλιέργεια της ιδέας της εθελοντικής αιμοδοσία σε ικανοποιητικό ποσοστό. Έρευνες στη σύγχρονη εποχή έχουν καταδείξει τους συγγενείς και του φίλους ένα πάσχοντα να αντιπροσωπεύουν τον μισό τουλάχιστον αιμοδοτικό πληθυσμό. Το λοιπό 50% εντούτοις περιέχει αιμοδότες που στους εθελοντικά και αλτρουιστικά δίνουν αίμα τους για έναν άγνωστο άνθρωπο (Δαμάσκος, 1998).

Οι αιμοδοτικές μονάδες έχουν την ευθύνη για την ύπαρξη της σύστασής τους και των αιμοδοτών τους που οφείλουν να κρατούν υψηλά τις ηθικές αρχές. Το κράτος καθώς και οι δομές αιμοδοσίας οφείλουν να επικεντρώσουν τον ενδιαφέρον στη δημιουργία σύνδεσης και

καλλιέργειας της συνείδησης για εθελοντική αιμοδοσία στον πολίτη, προωθώντας έτσι τις αρχές της αιμοδοτικής ευσυνειδησίας. (Morell et.al., 2019).

Η παρούσα μελέτη κατέδειξε τα υψηλά επίπεδα δέσμευσης εθελοντικής αιμοδοσίας από πλευράς αιμοδοτών καθώς και σε ένα έντονο αίσθημα αλτρουισμού. Το να προσφέρουν πηγάζει από ένα ανιδιοτελές αίσθημα και μία εγγενή προσπάθεια να σώσουν κάποια ζωή. Πιστεύουν έντονα στην αξία στη διαδικασία της αιμοδοσίας και το κίνητρό τους στηρίζεται στη διάθεσή για βοήθεια του συνανθρώπου τους παρά κάποια ανάγκη τους να ωφεληθούν προσωπικά. Πάρα το ότι είναι ευρέως γνωστό πως η κάρτα αιμοδότη δίνει κάποια προνόμια στον αιμοδότη φαίνεται πως δεν υπάρχει υπόνοια εκμετάλλευσης αυτών όπως κάποιων δωρεάν ιατρικών εξετάσεων και ελέγχων καθώς και της δυνατότητας για άμεση παροχή αίματος στον ίδιο ή τους οικείους του σε περιπτώσεις ανάγκης.

Το γεγονός ότι έχουν αρκετά καλή γνώση για το ότι η αύξηση των απαιτήσεων και των αναγκών σε μονάδες αίματος είναι μεγαλύτερη από κάθε άλλη φορά τις τελευταίες δεκαετίες στη χώρα, είτε λόγω μιας αυξημένης τάσης σε ατυχήματα είτε εξαιτίας της ίδιας τάσης σε χειρουργικές επεμβάσεις, δείχνει ότι είναι ενημερωμένοι επί του θέματος, ενώ χαρακτηρίζονται από αιμοδοτική ευσυνειδησία και πιθανώς αυτό να είναι ένα επιπρόσθετο κίνητρο στη συχνή και τακτική δωρεά αίματος.

4.5 Οφέλη, περιορισμοί και μελλοντικές προτάσεις

4.5.1 Οφέλη και περιορισμοί

Το βασικό όφελος που προσφέρει η παρούσα μελέτη είναι η προσπάθεια για διερεύνηση συσχέτισης της ενσυναίσθησης, του αλτρουισμού και των καθημερινών πνευματικών εμπειριών απλών πολιτών, δηλαδή της ψυχικής υγείας, μιας κεντρικής περιοχής της Ελλάδας (Λάρισα, Θεσσαλία), με τα κίνητρα των αιμοδοτών. Για το παρόν θέμα παρουσιάζονται εκτεταμένες βιβλιογραφικές αναφορές στη διεθνώς ενώ στην χώρα δεν έχει διερευνηθεί σε σημαντικό βαθμό και ως εκ τούτου μία τέτοια μελέτη δύναται να προσθέσει σημαντική γνώση για την ενσυναίσθηση, τον αλτρουισμό και τις πνευματικές εμπειρίες μεταξύ των αιμοδοτών, για το δύσκολο θέμα της αιμοδοσίας, καθώς και να αποτελέσει εφελκυστικό για την περαιτέρω ενασχόληση με αυτό με ευρύτερης κλίμακας μελέτης και πιο αντιπροσωπευτικό αποτέλεσμα.

Επιπλέον, σημαντικό είναι το γεγονός πως ορισμένα από τα ερωτηματολόγια είναι σταθμισμένα στο ελληνικό συγκείμενο και κατά συνέπεια κατάλληλα στον υπό μελέτη

πληθυσμό, ως ένα μέσο διερεύνησης των απόψεων ως προς τα κίνητρα, την ενσυναίσθηση, τις καθημερινές πνευματικές εμπειρίες και τον αλτρουισμό.

Κατά τη διεξαγωγή της μελέτης προέκυψαν περιορισμοί στο χρόνο υλοποίησης, ενώ το κάθε ερωτηματολόγιο που διαμοιράστηκε, απαντήθηκε έπειτα από γραπτή διαβεβαίωση του ερευνητή, περί της ανωνυμίας των απαντήσεων και του σεβασμού στην ιδιωτικότητα και την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Από μεριάς του ερευνητή Έγινε κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε το μελετώμενο δείγμα, να καθίσταται το πλέον αντιπροσωπευτικό, βασιζόμενοι στα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας μελέτης. Ωστόσο, έγινε αντιληπτό πως κάποιες περιοχές είχαν πολύ υψηλή συμμετοχή, ενώ κάποιες άλλες, χαμηλότερη. Ένα τέτοιο γεγονός μπορεί να έλαβε χώρα εξαιτίας του ότι, ο ερευνητής υπήρξε πιο αποδεκτός σε ορισμένες περιοχές ενώ σε άλλες η έρευνα του κρίθηκε αρνητικά από τους εκεί κατοίκους. Οι περιοχές αυτές με την υψηλότερη απόκριση έχουν στην πραγματικότητα μεγαλύτερη δύναμη αιμοδοτών και κατοίκων γενικότερα, οπότε κάτι τέτοιο, σε τελική ανάλυση αποφαίνεται θετικό.

Επιπρόσθετα ανακύπτουν περιορισμοί σχετικά με τη σύνθεση του ερευνώμενου δείγματος. Πιο αναλυτικά, είναι πρόπον να ειπωθεί πως, μολονότι οι αιμοδότες που ζουν στην περιοχή του νομού Λάρισας και τις ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλίας, είναι αντιπροσωπευτικοί για την πλειονότητα των αιμοδοτών αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν διαφορετικές πεποιθήσεις και αντιλήψεις ανά τις διάφορες περιοχές της χώρας. Αυτό ισχυροποιεί το επιχείρημα για δυσκολία γενίκευσης των αποτελεσμάτων της θέσης αυτής σε όλες τις περιοχές της χώρας αλλά και εκτός αυτής.

4.5.2 Προτάσεις για περαιτέρω διερεύνηση

Ολοκληρώνοντας την ερευνητική αυτή εργασία προτείνεται περαιτέρω έρευνα σχετικά με το έργο ως προς τα κίνητρα, την ενσυναίσθηση, τις πνευματικές εμπειρίες και τον αλτρουισμό που έχουν υιοθετήσει οι αιμοδότες στην χώρα μας αλλά και εκτός αυτής, με σκοπό την ολοκλήρωση της εικόνας για τις προαναφερόμενες διαστάσεις (σε ημιαστικά και αστικά κέντρα), με περισσότερο χρόνο για την διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας, σε δείγμα καταναμημένο ισομερώς σε όλες τις ηλικιακές ομάδες και σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης ώστε να συγκριθούν οι απόψεις των συμμετεχόντων.

Στην παρούσα μελέτη έγινε προσπάθεια να εξεταστούν τα κίνητρα του αιμοδότη, η ενσυναίσθηση, οι καθημερινές πνευματικές εμπειρίες και ο αλτρουισμός και να συσχετιστούν μεταξύ τους, προς αποκάλυψη μιας δυναμικής σχέσης. Επιπρόσθετα, έγιναν συσχετισμοί μεταξύ των τεσσάρων διαστάσεων και των δημογραφικών και εργασιακών χαρακτηριστικών.

Καθώς τα επίπεδα κινήτρων των αιμοδοτών φαίνεται ότι σχετίζονται με διάφορους παράγοντες πέρα από τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, όπως είναι της εκπαίδευσης και τόπου κατοικίας (Ziemek, 2002), η χρησιμότητα μιας ερευνάς που θα θέτει υπό εξέταση την επίδραση που ασκούν αυτοί οι παράγοντες στην προδιάθεση των αιμοδοτών και μη, η οποία σχετίζεται αποκλειστικά με την ενάσκηση του ηθικού καθήκοντος της αιμοδοσίας, θα ήταν υψηλή.

Όσον αφορά τις κλίμακες ενσυναίσθησης και αλτρουισμού, οι οποίες στην έρευνα μας, δέχονται την επίδραση συγκεκριμένων δημογραφικών παραγόντων, όπως η οικογενειακή κατάσταση, η απασχόληση, ο τόπος κατοικίας, μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να εξετάσουν μέσα από προσωπικές συνεντεύξεις το υπόβαθρο των αιμοδοτών για να αποκαλυφθεί αν η ενσυναίσθηση και ο αλτρουισμός, έχουν άμεση σύνδεση και με χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους, όπως εκείνα διαμορφώθηκαν πριν και στη διάρκεια της αιμοδοσίας.

Κλείνοντας, η διάσταση των καθημερινών πνευματικών εμπειριών όπως επαληθεύεται από την ήδη υπάρχουσα έρευνα (Βουρδάμη, 2008; Rippentrop, 2005), δέχεται επίδραση των δημογραφικών χαρακτηριστικών φύλο, αριθμός παιδιών, ηλικία και ηλικία πρώτης αιμοδοσίας. Κατά συνέπεια, μια έρευνα η οποία θα έθετε υπό εξέταση πρόσθετα αυτούς τους παράγοντες θα μπορούσε να αποδειχτεί ζωτικής σημασίας στην αποτύπωση της συνολικής εικόνας σχετικά για τις πνευματικές εμπειρίες που λαμβάνουν οι ερωτηθέντες από τη ζωή τους συνολικά.

Αξίζει ωστόσο να τονιστεί, πως η διεξαγωγή της παρούσας έρευνας υλοποιήθηκε με βάση ένα δείγμα αιμοδοτών και μη από συγκεκριμένη περιοχή της Ελλάδος. Συνεπώς το αποτέλεσμα, δεν μπορεί να γενικευτεί, αφού προέρχεται από κάποιες συγκεκριμένες περιοχές της χώρας μας, και συνεπώς επικρατούν ίδιες συνθήκες και ίσως εφαρμόζονται όμοιες πρακτικές σε αυτές, ώστε να γίνει σύγκριση των απαντήσεων ατόμων με διαφορετικά ερεθίσματα, μπορούν όμως να γίνουν το εφαλτήριο για τη αναζήτηση συσχετίσεων των κινήτρων των αιμοδοτών, της ενσυναίσθησης, των καθημερινών πνευματικών εμπειριών και του αλτρουισμού σε ένα μεγαλύτερο δείγμα ερωτηθέντων που κατοικεί σε περισσότερες περιοχές, σε διάφορα αστικά και μη αστικά κέντρα της χώρας. Άρα, θα επιτευχθεί η διερεύνηση πιθανών διαφορών στους τέσσερις παράγοντες, σύμφωνα με τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής που διαμένουν οι ερωτηθέντες όσο και της αριθμητικής δύναμης αυτών.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- [1]. Arora P, Arora M, Kotwal A. Voluntary Blood Donation: Perception and Practices among Adult Population of a Semi-Urban Area of Delhi. *National Journal of Community Medicine*. 2017, 8(6): 349-352.
- [2]. Skarbalienė A, Bikulčienė J. Motivation and retention of voluntary, non-remunerated blood donors. Lithuanian case. *Health Policy and Management*. 2016, 1(9):120-131.
- [3]. Bas S, Carello G, Lanzarone E, Ocak Z, Yalçındag S. Management of Blood Donation System: *Literature Review and Research Perspectives*. 2016. Ημερομηνία πρόσβασης [18/02/2020] από [ηλεκτρονική διεύθυνση]: <file:///C:/Users/User/Downloads/bd.pdf>
- [4]. Godin G, Sheeran P, Conner M, Germain M, Blondeau D, Gagné C, Beaulieu D, Naccache H. *Factors explaining the intention to give blood among the general population*. *Vox Sanguinis*. 2005, 89: 140-149.
- [5]. Saqlain N, Ahmed N, Ahmed A, Hareem S. Blood Donation; Knowledge, Attitude And Beliefs Of The Female Attendants. *The Professional Medical Journal*. 2017, 24(12):1806-1811.
- [6]. Alruwaili M F, Depue M. *The Benefits of Donating Blood*. 2015. Ημερομηνία πρόσβασης [22/02/2020] από [ηλεκτρονική διεύθυνση]: [file:///C:/Users/User/Downloads/Library_Research_Benefits_of_Donating_Blood%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Library_Research_Benefits_of_Donating_Blood%20(1).pdf)
- [7]. Kaadan A N, Angrini M. Blood Transfusion in History. *Journal Of The International Society For The History Of Islamic Medicine*. 2010, 8-9: 62-66.
- [8]. Ν. 3402/2005. *Αναδιοργάνωση του συστήματος αιμοδοσίας και λοιπές διατάξεις*. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 258/A/17-10-2005).
- [9]. Razdan N, Kumar R, Bhardwaj A, Singh P. The knowledge, attitude, and practice toward blood donation among voluntary and replacement blood donors in Ambala, India. *International Journal of Medical Science and Public Health*. 2018, 7(6): 444-451.
- [10]. Stukas AA, Snyder M, Clary E G. 2012. *Volunteerism and community involvement: antecedents, experiences, and consequences for the person and the situation*. Ημερομηνία πρόσβασης [25/02/2020] από [ηλεκτρονική διεύθυνση]: file:///C:/Users/User/Downloads/Handbook_of_Prosocial_Behaviour_Stukas_Snyder_Clary_10_November_2012.pdf

- [11]. WHO. 2010. Towards 100% Voluntary Blood Donation. *A Global Framework for Action*. Ημερομηνία πρόσβασης [27/02/2020] από [ηλεκτρονική διεύθυνση]: https://www.who.int/bloodsafety/publications/9789241599696_eng.pdf
- [12]. NACO. 2007. Voluntary Blood Donation Programme- An Operational Guideline. Ημερομηνία πρόσβασης [28/02/2020] από [ηλεκτρονική διεύθυνση]: <http://naco.gov.in/sites/default/files/voluntary%20blood%20donation.pdf>
- [13]. Καραβαγγέλη-Βλάτσα Ε. Εθελοντική Αιμοδοσία. *Μικροβιολογικά Χρονικά*. 2005, 21:131-140.
- [14]. Fani K A, Ashraf K, Tauqir M A, Khan A, Mehboob S. 2008. An investigation of influencing factors of blood donation motivation, blood donors a survey-based questionnaire study. Ημερομηνία πρόσβασης [22/03/2020] από [ηλεκτρονική διεύθυνση]: <file:///C:/Users/User/Downloads/Paper5-Blood.pdf>
- [15]. Mohammed S, Essel H B. *Motivational factors for blood donation, potential barriers, and knowledge about blood donation in first-time and repeat blood donors*. BMC Hematology. 2018, 18(36): 1-9.
- [16]. Glynn S A, Kleinman S H, Schreiber G B, Zuck T, Mc Combs S, Bethel J, Garratty G, Williams A E. *Motivations to donate blood: demographic comparisons*. Transfusion. 2002, 42(2): 216-225.
- [17]. Decristoforo P, Stummer H, Nöhammer E, Angerer S, Schennach H. 2016. *Motives and Barriers to Blood Donation – Evidence from Tyrol*. Ημερομηνία πρόσβασης [23/03/2020] από [ηλεκτρονική διεύθυνση]: https://www.researchgate.net/publication/309672601_Motives_and_Barriers_to_Blood_Donation_-_Evidence_from_Tyrol
- [18]. Steele W R, Schreiber G B, Guiltinan A, Nass C, Glynn S A, Wright D J, Kessler D, Schlumpf K S, Tu Y, Smith J W, Garratty G. *The role of altruistic behavior, empathetic concern, and social responsibility motivation in blood donation behavior*. Transfusion. 2008, 48(1): 43-54.
- [19]. Lay J C, Hoppmann C A. *Altruism and Prosocial Behavior*. Encyclopedia of Geropsychology. 2015, 5: 1-9.
- [20]. Ferguson E, Farrell K, Lawrence C. Blood Donation is an Act of Benevolence Rather Than Altruism. *Health Psychology*. 2008, 27(3):327-336.

- [21]. Nguyen D D, Devita, D A, Hirschler N V, Murphy E L. *Blood Donor Satisfaction and Intention of Future Donation*. *Transfusion*. 2008, 48(4):742-748.
- [22]. Barreto AM. Personal traits behind the intention to Donate Blood. *Media & Jornalismo*. 2019, 19: 193-206.
- [23]. Cuff B M P, Brown S J, Taylor L, Howat D J. Empathy: A Review of the Concept. *Emotion Review*. 2014, 8(2): 144-153.
- [24]. Stolinski A M, Ryan C S, Hausmann L R M, Wernli M A. Empathy, Guilt, Volunteer Experiences, and Intentions to Continue Volunteering Among Buddy Volunteers in an AIDS Organization. *Journal of Applied Biobehavioral Research*. 2004, 9(1): 1-22.
- [25]. Stukas AA, Snyder M, Clary EG. Understanding and Encouraging Volunteerism and Community Involvement. *The Journal of Social Psychology*. 2016, 156(3):243-255.
- [26]. Karacan E, Seval G C, Aktan Z, Ayli M, Palabiyikoglu R. *Blood donors and factors impacting the blood donation decision: motives for donating blood in Turkish sample*. *Transfusion and Apheresis Science*. 2013, 49(3): 468-473.
- [27]. Finck R, Ziman A, Hoffman M, Phan-Tang M, Yuan S. Motivating Factors and Potential Deterrents to Blood Donation in High School Aged Blood Donors. *Journal of Blood Transfusion*. 2016, 1-8.
- [28]. Misje A H, Bosnes V, Gasdal O, Heier H E. *Motivation, recruitment and retention of voluntary nonremunerated blood donors: a survey-based questionnaire study*. *Vox Sanguinis*. 2005, 89(4): 236-244.
- [29]. Jaafar J R, Tsuey C S, Khadijah A, Asmawati D, Seong K W. Exploring Humanity Values through “Gift of Life” by Regular Blood Donor among University Students. *International Proceedings of Economics Development and Research*. 2014, 78(12): 59-63.
- [30]. Spencer M. *What is spirituality? A personal exploration*. 2012. Ημερομηνία πρόσβασης [30/03/2020] από [ηλεκτρονική διεύθυνση]: [https://www.rcpsych.ac.uk/pdf/What% 20is%20spirituality %20Maya%20Spencer.x.pdf](https://www.rcpsych.ac.uk/pdf/What%20is%20spirituality%20Maya%20Spencer.x.pdf)
- [31]. Ross L, Chhabra R P, Kim J, Lee E, Lee C. The spiritual dimension: its importance to patients’ health, well-being and quality of life and its implications for nursing practice. *International Journal of Nursing Studies*. 1995, 32(5): 457-468.
- [32]. Okun M A, O’Rourke H P, Keller B, Johnson K A, Enders C. Value-Expressive Volunteer Motivation and Volunteering by Older Adults: Relationships With Religiosity and

Spirituality. *The Journals of Gerontology Series B Psychological Sciences and Social Sciences*. 2014, 70(6): 860-870.

[33]. MelkuM, Terefe B, Asrie F, Enawgaw B, Melak T, Tsegay Y G, Areba M, Shiferaw E. Knowledge, Attitude, and Practice of Adult Population towards Blood Donation in Gondar Town, Northwest Ethiopia: A Community Based Cross-Sectional Study. *Journal of Blood Transfusion*. 2016, 1-10.

[34]. BeyerleinK. The Effect of Religion on Blood Donation in the United States. *Sociology of Religion*. 2016, 77(4): 408–435.

[35]. Almeida R, Martinez E, Mazzo A, Trevizan M, Mendes I. Spirituality and post-graduate students' attitudes towards blood donation. *Nursing Ethics*.2013, 20(4):392-400.